

REVISTA
CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ISTRATIA : str. Sfinta Vineri nr. 9 — tel : 15.50.90. REDACTIA : București, str. Popa Rusu nr. 24 — tel. 11.80.80

Anul XXXV
Nr. 691
1 MAI 1990
6 IAR 5750
12 pag. 3,50 lei

ŞEF RABIN DR. MOSES ROSEN

יום השואה
Holocaust, ardere de tot
אם אשכחך ירושלים
De te voi uita, Ierusalime...

Fragmente din predica rostită la Templul Coral din București

ări fără de număr. O istorie stră-timp de milenii de ele, flăcările ale nimicirii. Toți, de la Nebu-
zar, tiranul Babilonului antic și
atorul celui dinții Templu din
im și pină la Hitler, patronul cup-
de exterminare de la Ausch-
toți aveau același tel: HOLO-
— ARDERE DE TOT.
să fie mistuit. Nimic să nu ră-
în această învățătură și din ai săi
ri. ENDLÖSUNG — Soluția finală.
l acesta al Torei cu ale sale lo-
rofetice vestitoare de dragoste și
e armonie și creație, trebuia nea-
distrus pe de-a ntregul, nimic să
nină, nici din literele mesajului,
n mădularele purtătorilor acestuia.
profetul Iehezkel, în a sa viziune
e, în Șabatul din cursul sărbătorii
ah l-am recitat, zărește împlinirea
Ingrozitor tel satanic: „A fost
mea brațul lui Dumnezeu și m-a
în mijlocul unei văi”
הנה היתה עצי יר ה ויחני כתר
„multe oseminte se aflau într-o
Vale a plingerii, Uscate sînt ose-
e, uscate de tot, așa încît cine le
e poate exclama, odată cu Iehez-
Uscate sînt osemintele noastre,
lă e speranța noastră, pecetluită
soarta” יבשו עצמותינו, אברה תקמונו
נדרונו לנו
le veac s-au perindat acești căli
ni ai spiritului. Fie că-i chema
u a sa „ardere de tot” a celui de
ea Templu din Ierusalim, fie Tor-
da, inchișorul cu ale sale auto-

dafeuri, fie Chmelnițki hatmanul, cel care
a pirjolit nenumărate comunități evre-
iești din Ucraina în anul 1648, fie Hit-
ler cu a sa monstruoasă ardere a mi-
lioane de ființe umane, toți voiau Holo
— (în limba elină — de tot) caust —
ardere.
An de an, בית ישראל יכנו את השנה
„întreaga obște a lui Israel deplînge în
această zi Arderea” (Leviticus 10, 6).
An de an, noi, rămășițele, noi, supra-
viețuitorii (evreii nu trăiesc, ci supravie-
țuiesc doar) noi îi amintim pe ei, scumpii
și sfinții noștri martiri. Pe pragul cup-
toarelor ei și-au strigat credința în Uni-
tatea Creatorului și într-aceea a Crea-
țiunii prin acel „Șma Israel” care stră-
bate mileniiile unei mucenicii unice, cre-
dința că, în pofida lor, a călăilor, în
ciuda lor, „soluția” nu va fi finală, jertfa
arderii nu va fi „de tot”, nu va fi
integrală, căci nici o sabie nu-i atît de
ascuțită, nici o flacără atît de mistuitoare
ca să poată distruge ideea, spiritul.
Căci iată cum își isprăvește Iehezkel
viziunea sa, acum peste două milenii și
jumătate.
Osemintele s-au lipit unul de celăl-
alt, carnea s-a așezat pe ele, pielea le-a
îmbrăcat. Iată-le ridicate, parcă s-au
trezit, însă e prea devreme. Esențialul
încă nu se află într-insele înăuntrul lor
רוח אין בהם
„Spiritul nu se află încă înăuntrul lor
מארכע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה
„Din cele patru vînturi, vino tu, Spirit,
(Continuare în p. 2)

Sub ochii noștri minunea se întîmplă.
Pentru a 42-a cară o prăznuim. Nu mai
sîntem „popor nomad”. Avem și noi un
loc sub soare, unde nu mai depîndem
nici de mila unora, nici de ura altora, în
care ne croim un destin propriu.
Am plătit un greu tribut de sînge. La-
crimile noastre de mii de ani încoace.
Jalea noastră neconținută. Dorul nostru
nestăvilit, nîntreprust, față de Sion și
Ierusalim, n-au fost deajuns.
A trebuit să vină Holocaustul. Șase mi-
lioane de evrei au trebuit să plătească
cu viețile lor, cu trupurile lor mistuite
în cuptoare, ciuruite de gloanțe, chinuite
într-ale iadului chinuri, au trebuit să
aducă suprema jertfă pentru ca, în sfr-
șit, conștiința omenirii să tresară și să
recăpătăm această țară, a cărei întîndere
e mai mică decît aceea a șase milioane
de morminte, dacă ar fi puse laolaltă.
Auschwitz-ul a creat Statul Israel.
Prea le-a fost rușine oamenilor de stat
să ne privească în față. Noi, rămășițele
lui Israel, ne aflăm vii și însăși prezen-
ța noastră era o aspră dojană pentru cei
care au tăcut și n-au mișcat un deget
atunci cînd cel mai cumplit genocid al
istoriei s-a săvîrșit.
Astăzi, după 42 de ani, Israelul e o
realitate care nu mai depinde de alții.
În zadar vor unii să facă uitat Holo-
caustul, pentru ca astfel să adeverească
adagiul latin „sublata causa, tollitur ef-
fectus” („odată cauza suprimată, efectul
dispare”). În van e această încercare,
căci nu mai sîntem la discreția altora.
Israelul trăiește și întinde o mină fră-
tească tuturor vecinilor pentru o armo-
nioasă și pașnică trăire laolaltă.

Ne bucurăm cu Israelul acesta al nos-
tru, cum nimeni nu-și poate închipui.
Explicăm odată unui interlocutor ne-
evreu acest fenomen:
„Desigur că fiecui popor își iubește țara.
Noi însă am pierdut-o cîndva. Două mii
de ani am tînjit după dînsa, am boci-
o în fiecui miez de noapte, am implorat ce-
rul neconținut, dimineața și seara, la fiecui
îmbucătură luată în gură, la fiecui săr-
bătoare”.
„Numai omul care a orbit și după un
timp și-a recăpătat lumina ochilor, nu
mai el poate prețui cu adevărat lumina.
Ceilalți, cei care trăiesc o viață normală,
sînt departe de a o prețui la fel cu din-
sul”.
N-a renăscut numai țara. N-au înviat
numai pustiirile, ci și oamenii; poporul
evreu și-a îndreptat șira spinării.
„Paraziții” cei împrăștiați de veninul
urii sarcastice a dușmanilor. uimese lu-
mea întreagă prin munca lor creatoare,
prin culmile la care s-a ridicat geniul
iudaic în vîzul întregii omeniri, prin
premiile Nobel care sîtuiază acest mic
rîspit al popor la un nivel superior multor
altora, prin știința, cultura, arta care
înfloresc în această mică țărișoară.
„Lași” care constituiau țînta de bat-
jocură pentru toți cei care ne căutau nod
în papură sînt azi un eroic popor care
își apără cu hotărîre, cu curaj și cu pr-
cepere, destinul său în fața oricăror pr-
mejdii.
„De te voi uita, Ierusalaim, să-mi fie
uitată dreptă! Să mi se lipească limba
de cerul gurii, de nu te voi ține minte;
de nu voi înălța Ierusalaim în culmea
bucuriei mele” (Psalmi 137, 5—6).
Așa să ne ajute Cel Atotputernic!

SOLEMNITĂȚILE DE LA TEMPLUL CORAL

IOM HAŞOA (Ziua Holocaustului) IOM HAAŢMAUT (Ziua Independenței)

eara zilei de 22 aprilie a.c., un
număr de membri ai obștii bucu-
s-au întrunit la Templul Coral
cinsti, alături de celelalte obști
rael și din Diaspora, Ziua Holo-
lui.
participat Excelența Sa dl. Zwi
ambasadorul Statului Israel la
ști, precum și membri ai amba-

Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Ro-
sen a rostit predica ocazională, din care
publicăm mai sus un scurt fragment.

Joi 26 aprilie a.c. a avut loc la Bucu-
rești sărbătorirea Zilei Independenței
Statului Israel (IOM HAAŢMAUT).

La Templul Coral au fost prezenți un
mare număr de membri ai obștii, care au
umplut Templul pînă la refuz. Au par-
ticipat și numeroși invitați: dl Gelu Voi-
can Voiculescu, viceprim-ministru, Ex-
celența Sa dl ambasador Zwi Mazel, cu
doamna și membri ai ambasadei Statu-
lui Israel, alți membri ai corpului diplo-
matic, reprezentantul Prea-Fericitului Pa-
triarh al Bisericii Ortodoxe Române,
Teoctist.
La chivotul sfințit, deschis, Eminența
Sa a rostit rugile pentru Statul Israel și
pentru Zahal. A fost rostită și ruga de
„Eil Male Rahamim”, în memoria celor
care și-au dat viața pentru independența
și apărarea Țării Sfinte.
Eminența Sa a rostit o emoționantă
predică festivă, din care publicăm fra-
mente în această pagină.
Cantorii Aizic Jukovski și Willi Har-
nik au oficiat serviciul divin, iar corul
„Sira Vezimra”, dirijat de Izu Gott, a
prezentat un frumos program de cîntece
ocasionale. Au răsunat apoi sunetul sofa-
rului cu „Tekia Gdola” (Hahamul Eliezer
Glantz) și cîntecul „Lešana habaa bi-Ie-
ruşalaim Habnuia”, după care, progra-
mul festiv s-a încheiat cu „Hatikva”,
imnul național al Statului Israel.
Într-o atmosferă de mare entuziasm,
publicul prezent s-a încins într-o horă,
în sunetele cîntecului „Hava Naghila”,
manifestînd încă o dată dragostea sa pen-
tru patria milenară a poporului evreu,
care și-a redobîndit independența în zi-
lele noastre.

IERUŞALAIM

Nu m-am născut lîngă Iordan
Și nici la Marea Moartă
Leagăn mi-a fost alt meridian
Tot el întîia poartă
Abia tîrziu, cînd obosit
Tot mai aveam ce spune
Te-am căutat și te-am găsit
Cetate și minune
Și mi-am dus mîna dreaptă
Să-mi ocrotesc privirea
De lacrimi, de lumină
De toată strălucirea.

Cu pas de taină am călcat
Pe lespezile sfînte
Care tăcute m-au purtat
Spre vechi și noi mormînte
Și m-am oprit la plînsul Zid
Cu lacrima grăunte
Și parcă Regele David
M-a sărutat pe frunte
Și mi-am dus mîna dreaptă
Pe frunte ca să-mi lege
Mai strîns în ea sărutul
Ce mi-l dădea un Rege

Ce munte veșnic te-a nălțat
Spre bolțile senine

Ce aur vechi țî-a mîngîiat
Tăcerea pe coline
De cîte ori ai stîns făclii
Cu răsufierea rece
Pentru milioane de copii
Sau pentru unsprezece
Simțeam în mîna dreaptă
Dureră cum se strînge
Dac-aș putea să-mpiedic
Tributul greu de sînge

Cînd pasul meu te părăsea
Pentru atîta vreme
Știam că vechea Menora
Mereu o să mă chema
Și sărutînd al tău pămînt
Ca veșnic să mă lege
Rosteam străbunul legămînt
Cu literă de lege:
De-am să te uit vreo dată
Cu gîndul sau cu fapta
Atunci, Ieruşalaim,
Să mi se stingă dreptă!

ALEXANDRU MANDY
(care a compus și muzica
pe aceste versuri)

PESAH 5750

În vederea sărbătoririi acestui Pesah, comunitățile au luat măsuri pentru pregătirea sinagogilor și efectuarea serviciilor divine.

Federația Comunităților Evreiești a comandat din timp și a procurat 60.000 de kilograme de azimă, făină de azimă și băuturi rituale.

În toate căminele de bătrâni și restaurantele rituale au fost făcute pregătirile de rigoare pentru asigurarea condițiilor preparării mincărurilor cașer sel Pesah.

În București și în comunitățile din țară au fost organizate 30 de sedere colective, la care au participat circa 5.000 de enoriași, iar cursanții de Talmud Toră au organizat în prealabil sedere model, în prezența părinților și a unui mare număr de membri ai comunităților.

Pentru toți asistații au fost trimise la domiciliu alimente rituale și au fost organizate și sedere „kol dihhin”. De asemenea, au fost trimise alimente rituale evreilor care trăiesc, în număr foarte mic, în localități fără comunități evreiești.

Comunitățile cu restaurante rituale au asigurat și mîncarea de Pesah pentru comunitățile învecinate.

Declarîndu-ne satisfăcuți că putem consemna asemenea realizări și în acest an, să relevăm și dorința exprimată în finalul sederului: „Lešana habaa bi Ierusalaim”.

În fotografia de sus: Seder „Kol dihhin”
În fotografia a doua: Moment solemn — Kiduș

Tudor Arghezi, marele umanist

Am avut, în aceste zile, plăcerea să primesc vizita distinsei doamne Mitzura Arghezi. Am stat de vorbă într-un spirit de prietenie și armonie de gânduri, parcă de mult ne-am fi cunoscut. În spirit... arghegian am schimbat păreri și am emis reflecții izvorite dintr-o comuniune de concepții despre viață și ale ei furtunoase valori.

Doamna Mitzura s-a oboisit făcîndu-mi această vizită, făcîndu-mi o plăcută surpriză. Mi-a adus două articole scrise de părintele ei în anul 1913, ambele în legătură cu problema (eterna problemă!) evreiască. Recitite după 77 de ani, ele sînt în plină actualitate și exprimă simțămîntele unui suflet nobil și gîndurile unei minți înțelepte.

Lucrînd la editarea operelor complete ale lui Tudor Arghezi, le-a găsit între hîrtiile sale și a găsit de cuviință să mi le înmîneze.

Îi mulțumim doamnei Mitzura și o încredințăm de întreaga noastră prețuire. Credem că darul acesta nu trebuie să ne aparțină numai nouă, ci să-l împărțăm cu cititorii.

M. R.

În numărul de față dăm publicității articolul care poartă titlul

EVREII ȘI RAZBOIUL

Entuziasmul care a ridicat populația țării la ordinul de mobilizare a fost împărțat deopotrivă și de evrei. Cu aceeași pasiune, cu aceeași minerie, cu aceeași grijă de demnitatea națiunii și siguranță de izbînzile ei, s-au aruncat și evreii în marea mișcare.

Sînt 40.000 de evrei înrolați sub steagurile țării noastre și al lor, 40.000 de oameni tot atît de hotărîți și de eroici ca toți românii. Ei n-au stat la gînduri, n-au ezitat o singură clipă să aducă jertfa lor de sînge pentru patrie.

Cine spune oare că evreii sînt fricoși, că sînt un element de dezorganizare, că pericolul îi înfricoșează și că ar fi incapabili de eroism? Evreii răspund la reaua și nedreaptă opiniune a celor care îi cred mai buni negustori decît români, și mai buni milionari decît luptători, trimîndu-le sub armele țării 40.000 de tineri dintr-ai lor.

Mulți din ei ar fi putut negreși să fugă, la zvonul de-o mobilizare; să se ascundă; să refuze concursul lor țării — dacă reputația de frică și lășitate ar fi fost îndreptățită.

Ei au stat la locul lor și și-au făcut datoria; s-au prezentat la corpurii, au pus tunica și șapca, au încins sabia, cu convingere, cu patriotismul izbucnitor și greu de stăpînit al tuturor concetățenilor lor. Și, la un gînd și la o simțire cu toată armata. Evreii așteaptă nerăbdători să dea luptele pentru care sînt chemați.

Gesturile pe care le-au făcut evreii de la ordinul mobilizării încoace trebuiau relevate cu satisfacție și duioșie. Acești frați putem zice ai noștri, deosebiți doar

prin lege — și adeseori nedeosebiți de fel de noi; acești oameni care se bucură de bucuriile noastre și se întristează de întristările noastre; acești buni patrioți, căciora li s-a contestat, ca o supremă insultă, chiar dreptul la sinceritate și suferință — au sărit cu toții în ajutorul patriei, prea fericiti ca să o slujească.

Cei care n-au avut decît atîta, și-au trimis copiii, iar unii părinți s-au dus și ei cu cîte doi-trei fii de-ai lor să-și dea viața pentru țară.

Cei din fruntea instituțiilor pentru evrei, au pus în serviciul Statului localurile lor de școală, spitalele, toată asistența.

În biserici se țin predici și conferințe înflăcărâte de către rabini pentru datoriile evreilor, pentru drepturile patriei.

Predicile sînt însoțite de rugăciuni pentru izbînda României.

Societățile evreiești lansează apeluri și comunicate pentru edificarea coreligionarilor lor și a tuturor, asupra patriotismului celor mai vitregi politicește dintre noi.

Mîșcarea evreilor din România pentru război; devotamentul lor pentru patrie într-un moment atît de critic, care cere o mobilizare generală și profundă a armatelor noastre — a făcut o minunată impresie asupra românilor, și în istoria epocii de emancipare, în care lupta pentru cîștigarea drepturilor politice se dă cu atîtea excelente argumente, va constitui argumentul cel mai puternic, mai concret.

I. N. THEODORESCU
(TUDOR ARGHEZI)

(Din „Seara”, an IV. nr. 1236, 26 iunie 1913, p. 1; ortografia originalului — n. red.).

„BNEI-AKIVA”

În cadrul Comunității Evreilor din București s-a constituit organizația tineretului evreu sionist-religios „BNEI-AKIVA”.

La ședința de constituire au luat parte: Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, ing. Theodor Blumenfeld, secretar general al Federației Comunităților Evreiești din România, dr. Alfred Hărlăoanu, președinte al Comunității Evreilor din București și prof. Haim Riemer, prim-re-

dactorul revistei noastre.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a vorbit tinerilor prezenți despre personalitatea marelui Rabi Akiva și despre țelurile organizației de tineret care poartă numele de „Fiili lui Akiva”.

S-a alcătuit un comitet provizoriu compus din: Robert Brickman, Josemina Magdalen, T. Magdalen, Patricia Schwartz, Iulian Așman.

CULTURALE

• La cinematograful „Studio” din Capitală a avut loc gala filmului „În sudul sufletului meu”, o producție a firmei Transilvania-Film din R.F.G. în cooperare cu cinematografia română. Povestirea cinematografică are la bază momente din copilăria și adolescența, în Bucovina, ale marelui poet evreu/Paul Celan. Ni se relevă un destin tragic, marcat de umilințele suportate într-un lagăr de muncă forțată, de drama pe care a trăit-o prin pierderea părinților uciși în deportarea ordonată de Antonescu, în timpul ocupației naziste.

• În această primă lună a activității Asociației culturale de prietenie România-Israel, recent creată, au avut loc sub egida sa cîteva manifestări care au atras un numeros public. Le cităm: • „Note de drum” s-ar putea denumi întîlnirea cu muziciana Liana Alexandra și cu poetul

Lucian Avramescu, în cadrul doi distinși oameni de artă, sit impresii de călătorie din

• Expoziția pictorială Tia fa scrie de asemenea în cadrul rilor acestei Asociații. „Culturi de bazar, figuri omenești pri autenticitatea unei surprinderi Bătrînul și noul Israel își înec într-o subtilă armonie cîntecul unei existențe perene” — pu- prefața catalogului din expor- vităm s-o vizitați.

• Asociația culturală de pr mânia-Israel sărbătorește Ziua denței Statului Israel printr-are muzical-literară organiza- neul Român în colaborare cu „George Enescu”.

Holocaust, ardere de t

(Urmare din p. 1)

și dă viață acestor leșuri” — răsună chemarea ca o goarnă a invierii unui întreg popor într-o uriașă și îngrozitoare Vale a plîngerii.

Iar spiritul acela, invincibil, care de-a purturi a ris în nas tuturor tiranilor, spiritul deschide morminte, dă viață nouă unei noi oștiri, cu nenumărați oșteni care se întorc în Țara lor sfîntă și o recădește.

...Să ținem deci minte. Să nu lăsăm oamenii să uite. Să scuturăm conștiința popoarelor. Holocaust — să săvîrșim prin aceasta o altfel de „ardere de tot” a răului, a nelegiuirii.

Cînd, sub ochii noștri, răul, forțele crimei, ale genocidului, cutează să ridice capul, să vorbească din nou, să serie în ziare că evreii sînt Anti-Christ, că noi sîntem Satana, să nu mai tăcem. Cînd în București, dl Tatu și soția sa, proaspăt veniți din America, răspîndesc pamflete cu minciuni ordinare împotriva noastră, în care se face din nou teoria că „de la Abraham și pînă la Kissinger evreii au fost cauza tuturor relelor”, cînd din nou se cheamă la genocid, negru pe alb, în gazete și pamflete, să nu

mai repetăm fatala greșală de ani.

Să strigăm în fața dușmanilor lui român (căci ei, fasciști) prăpădul asupra acestui popor 1990 nu mai e cu puțință și cele petrecute în 1940—44.

În 1990 România se găsește spre Democrație și Progres, evreii din întreaga lume e un dește Eretz Israelul său, din și nimic nu-l va mai clinti.

Da. ENDLÖSUNG — Soluția Gura păcătoșului a grăit din Acolo, la Ierusalim, s-a găsit i luția finală — aceea a lui Șin

— a reînnoirii noastre, evreii răspîndit „în cele pâr ale lumii, reînnoirea în unde dezmițim exclamația de אברהם חתונה

Speranța noastră nu e pier- caust? Nu. חתונה אחרי חתונה „Numai cu cel din urmă evreu sfîrșit speranței noastre”. Nu. Nu-a fost Holo. Noi, evreii, uscate, am inviat.

AM ISRAEL HAI! Poporul iește!

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

artierul evreiesc din Barcelona în Evul Mediu

Existența evreilor în Peninsula Iberică este anterioară românilor, cuceririi vizigote sau invaziei maurilor. Dar, sub stăpânirea lor, cordobezi și a regilor hispano-goți, evreii au desfășurat cea bogată activitate atât pe tărâm economic, juridico-administrativ, cât și pe cel cultural.

Opera științifică și culturală a evreilor sub dominația lor omeiază a fost intrarea de invazia almohazilor, de rila de berberii fanatici, care au biserici și temple, orașe, Salvindu-se din singura asalturi de la Cordoba, do, Lúgena, Sevilla, evreii deplasat geografic spre inale, Mallorca și nordul peului. Evreii care locuiau în Al-Ans s-au stabilit pe teritorii ine. S-a produs, deci, o ne între culturi: cea arasimilată de evrei, cu cea ină a regatelor Castiliei și onului.

Evreii catalani constituie în sens un fenomen aparte. Orba de dezvoltarea unei cități evreiești în cadrul inatății și nu sub semnul ului. În evul mediu timpu- iudaismul nu a fost ameste- cu islamismul în Țările Ca- ne. Desigur că sarazinii au s pînă la Barcelona (717— dar reconquista catalană spunde cu Regatele de Tai- (1035)*.

măsura Reconquistei și a ului Califatului de Cordoba, entul islamic pătrunde cu i cordobezi, toledani, sevili- în spațiul Coroanei de Ara- prin Valencia și Mallorca. infloarește o cultură iudeo- lană care va dura peste se-

re sunt circumstanțele isto- ale acestui fenomen?

Țările Catalane din evul iu, cartierele evreiești au at numele de **call**, de la icul **kahal** — comunitate, tr-o dispoziție a regelui ne I, în anul 1243, se im- a formarea cartierelor e- aști, **calls judaics**, care erau ri sau cartiere închise¹. Car- ul evreiesc din Barcelona, at de Benjamin de Tudela e- al XI-lea, a fost centrul e- cural cel mai important al e- loniei în evul mediu. Aici au it: în sec. al XI-lea și al -lea — poetul Ben Ruben e, astronomul Abraham Xijā, it Hanasi, filosoful Avra- Ben Samuel Hasday; în al XIII-lea — exegetul bi- Joseph Ben Caspi, filosofii Salomón Arisba și Bonet amham Margarit; iar în sec. XV-lea, — filosofii Jaffuda Samuel și Mestre Vidal los, precum și scriitorul Rabi mon Ben Jacchia². Existau nucleu important de medici academie dedicată studiilor erioare.

A **Call** din Barcelona exista Sinagoga Mayor sau **Scoles Yors**, care a constituit, timp secole, unica instituție cu acter universitar din Catalo- În ea predau profesorii de sofie, matematică, fizică, asom- ionie, alchimie, geografie, icină și chirurgie. El **Call** Barcelona mai avea o Sina- a Menor sau **Scola de les es**, o grădiniță, băi, spitale³.

Evreii barcelonezi erau în bună etate bancheri sau comercianți itimi. Meșteșugarii erau gru- i în bresle. Comunitatea era inistrată de un consiliu de e de membri, 5 judecători și 3 retari⁴.

În ultimii ani ai sec. al II-lea s-au înregistrat pri- de atacuri asupra cartierului, idiat pentru bogăția și înfe- ciunea locuitorilor săi, care e- bucurau de favoarea regelui. Aceste atacuri au căpătat o ploare deosebită în timpul me- negre de la 1348. Simbă- 17 mai 1348, a fost asaltat el l din Barcelona. Violențe ase- nătoare s-au produs la Cer- a și Tàrrrega. La 5 decembrie 10, la Lerida a fost aprins un tor pentru ca focul să se pro- ge pînă la clădirile iuderiei.

Nu se știe dacă pierderile în- registrate la Montblach, Borja și Teruel sint datorate ciumei sau masacrelor⁵. Se pare că vio- lențele s-au restrins pe terito- riul Cataloniei și Valenciei, căci Petru al IV-lea a pregătit pe- depsirea vinovaților, convocind o conferință la Barcelona, în de- cembrie 1354, invitind reprezen- tanți ai comunităților catalane și valenciene⁶.

De acord cu reprezentanții comunităților evreiești, Moise Nathan de Tàrraga, Cresques Salomón de Barcelona și Juda Eleazar de Valencia, s-a stabilit o coordonare permanentă între

mile Montjuich, cit și mormin- tele și pietrele funerare, rămî- nind ca bunuri nullius⁷. Regii s-au îngrijit la început de res- pectarea vechilor morminte și pietre funerare iudaice, dar la 3 ianuarie 1394 au emis un ordin prin care se permitea o anumită utilizare a pietrelor și blocurilor funerare. Astfel că, pentru construirea unor edificii cu caracter oficial, a început opera de dezmembrare a marilor pietre funerare. Pe unele frag- mente ale acestor blocuri enor- me, măsurind, unele, 2 m lun- gime, 60 cm înălțime și tot atât în grosime, se mai pot citi in- scripții în ebraică, așa cum se întâmplă la clădirea viceregilor de Aragon, în prezent Arhiva Coroanei Aragonului, la Gene- ralitat de Catalunya, la palatul Lugarteniente, la palatul Lió¹³.

■ Relievă a cartierului evreiesc din Barcelona

comunități prin intermediul unui comitet cu puteri executive, compus din 6 membri: doi aragonezi, doi catalani, unul valen- cian și unul mallorcan. În ace- lași timp, s-a cerut Papei ca într-un document de mare pu- blicitate să fie declarate false acuzațiile care calomniat pe evrei de otrăvirea apelor. Cle- ment al VI-lea a publicat o bulă prin care se prevedea cele mai aspre pedepse împotriva calomniatorilor⁷.

Vestea unui asalt la Valen- cia, în care au pierit 250 de evrei, a fost cunoscută în aceeași zi la Barcelona. Oamenii onora- bili, mari burghezi și cavaleri erau hotărâți ca acest lucru să nu se repete în capitala Cata- loniei; ei s-au înarmat și au pus sentinele la porțile **Call**⁸. Criminalii andaluzi au sosit cu vapoarele, dar au fost opriți, iar regele a felicitat Consiliul celor o sută, **Consell de Cent**.

Cind a mai ajuns și vestea evenimentelor din Palma de Mal- lorca, agitatorii s-au mobilizat. O gloată de pescari și răufăcă- tori din port, la care s-a adău- gat clientela tavernei, au luat cu asalt **Call** simbătă 5 august și au masacrat 100 de perso- ne⁹.

Evreii care s-au salvat au gă- sit refugiu la Castell Nou. Asa- sinii au fost aspru condamnați. **Consell de Cent** a reținut și a executat 10 castilieni, promotori ai asaltului. Țărani înarmați, el somatent catalan din Barcelona au asasinat 400 de evrei. Regele a ordonat douăzeci și două de pedepse cu moartea¹⁰. Teribilul masacru din 1391 a durat 6 zile. Mulți evrei au preferat botezu- lui moartea¹¹.

După tumultul din 1391, evreii au abandonat orașul Barcelona, proprietățile lor din împrejuiri-

■ CONFERINȚA

La Universitatea „Bar-Ilan” din Ramat Gan (Israel) a avut loc o conferință internațională pe tema: „Belgia în perioada Holocaustului”, în cadrul căreia au fost dezvaluite lucruri ne- cunoscute pînă acum. Astie, numărul evreilor din Belgia sal- vați din mîinile naziștilor a fost mult mai mare decît în celelalte țări ocupate (și decît s-a crezut pînă acum), datorită faptului că evreii erau organizați, precum și datorită atitudinii pozitive a unora dintre preoții catolici. Se apreciază că numărul evreilor salvați se ridică la circa 13 000 (mai mult decît dublu față de Olanda), dintre care circa 3 000 au fost copii.

■ ARHEOLOGICA

În cursul săpăturilor arheolo- gice care au avut loc în zona în care s-a aflat anticul sanc- tuar de la Șilo, au fost desco- perite vase vechi de peste trei milenii, în care se aflau se- mințe de grâu arse. Sanctuarul de la Șilo era folosit pentru ri- tuuri de către triburile lui Israel în perioada Judecătorilor. Aceste grune au fost arse în pe- rioada cuceririi sanctuarului de către filistenii, care au distrus totul prin foc.

■ ÎNVĂȚĂMÎNT

La Massad, în statul canadian Manitoba, funcționează o tabără de vară destinată copiilor între 2 și 15 ani, în scopul învățării limbii ebraice. Copiii sînt îm- părțiți în trei categorii de vîrstă și în două serii. Astfel, cei în- tre 2 și 13 ani sînt prezenți în ambele serii, cei de 14 ani sînt repartizați în prima serie în Ma'alit (tabăra pentru avansați) și, în sfîrșit, celor de 15 ani li s-au rezervat șapte săptămîni de specializare. Programul in- clude spectacole, dansuri folclo- rice, sporturi și alte manifestări culturale.

■ EDITORIALA

Editura americană Warner Books din New York a scos de sub tipar, în tiraj de masă, ro- manul „Crepusul” de Elie Wie-

sel. Aceasta este una dintre căr- țile scrise de Wiesell după dobîn- direa Premiului Nobel pentru Pace, în anul 1986.

■ LADINO

În Sinagoga Spaniolă și Portu- gheză din Londra a avut loc recent un concert susținut de soprana de origine israeliană Bertha Shrem, care a cîntat „Ierusalaim sel zahav” („Ieru- salimul de aur”), în ladino, în ca- drul unui concert sponsorizat de Iberia Airlines (compania spanio- lă de aviație civilă). Bertha Shrem a fost acompaniată de cantorul Nissim Ashkenazi, de la Sinagoga Holland Park și de un cor format din elevii care studiază ladino la această sina- goga.

■ SPORTIVA

Sala Internațională a Celebri- tăților Sportive Evreiești a inclus recent numele altor cinci per- sonalități sportive. Este vorba de Larry Brown, fost membru al echipei olimpice de baschet a S.U.A., medaliat cu aur în 1964, actualmente antrenor al echipei Spurs din San Antonio; Charley Phil Rosenberg (1902—1976), fost campion mondial la categoria cocoș între 1925 și 1972 (S.U.A.); Lilly Henoch (Germania), fostă campioană mondială la arunca- rea discului în anii '20, membră a echipei de ștafetă care a ob-

ținut titlul mondial în 1926, ciș- uătoare a zece titluri de cam- pionă a Germaniei la diverse proee de atletism între 1923 și 1926; Janos Garay (Ungaria), campion național și european la proba de sabie și medaliat cu aur la aceeași probă a Olimpia- dei din 1928; Miklos Sarkany (Ungaria), component al echipei olimpice de polo pe apă, care a cîștigat medalia de aur la două Olimpiade succesive (1932 și 1936). Menționăm că atât Lilly Henoch cit și Janos Garay au fost asasinați în lagăre naziste de exterminare în timpul Holo- caustului. Din 1939, încă 39 de atleți evrei și-au înscris numele în sala menționată, care se află în cadrul Institutului Sportiv Wingate din Natania (Israel).

■ NANTERRE

Studentii din acest oraș fran- cez au organizat o conferință de largă audiență, în care s-au dezbătut probleme legate de ma- rile răsturnări ce au loc în țările est-europene și care au drept urmare o renaștere a culturii minorităților naționale din aceste zone, deci și o revigorare a cul- turii evreiești. Mișcarea studen- tească evreiască din Nanterre cunoaște, la această oră, o ac- tivitàte foarte bogată.

Astfel, a fost organizată o in- filtrare cu Claude Laloum, direc- torul Agenției Evreiești, au loc cu regularitate pasionante dis- cuții asupra identității iudaice, sint organizate cercuri de stu- diere a limbii ebraice sau a gîndirii iudaice. În cadrul acestei active secții studențești se mai organizează întâlniri desti- nate petrecerii colective a sâr- bătorilor tradiționale evreiești.

■ LAUREAȚI

Reproducem această fotografie din revista franceză „Tribune Juive”. Sint elevii laureați la concursul național francez pen- tru tineret, pe teme biblice, or- ganizat de către Departamentul de Educație și Cultură al Agen-ției Evreiești, în colaborare cu importante instituții de cultură iudaică franceze și israeliene. Au participat 40 de tineri repre- zentînd 12 școli și Mișcarea de tineret „Bnei-Akiva”. Lor li s-au adăugat doi concurenți „independenți”. Juriul a fost asigurat de cîteva mari personalități, printre care rabinii Echouchouna, M. Guggenheim și A. Blum.

Prima laureată este Nathalie Ababou Sala, de 17 ani. Pe lo- cul al doilea s-a clasat Michael Fitoussi, de 14 ani, membru în Mișcarea de tineret „Bnei-Akiva”, iar pe locul al treilea Uriel Amis, de 14 ani, elev la școala

„Yavne” din Paris. De remarcăt că, de cînd există acest concurs în Franța, niciodată locul întîi n-a fost ocupat de o fată.

Cei trei premiați au plecat în Israel, ca reprezentanți ai tine- retului francez, pentru a partici- pa la Concursul internațional dedicat Bibliei în chiar casa Cărții Cărților.

■ MATZOT

Pentru prima dată după zece ani, evreii din marile orașe so- vietice Moscova și Leningrad au avut o cantitate suficientă de matzot.

Din Alascia au plecat la timp spre Uniunea Sovietică 30 de tone de azimă.

ELLY MALEC

* Ferran Soldevila, Sintesis de historia de Catalunya, cap. IX, p. 59.

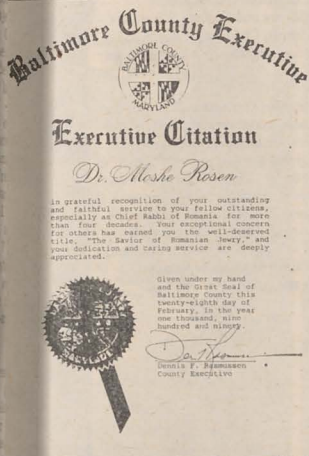
¹ Sefarad 1978, F. I. José Hino- josa Montalvo, Sinagogas valen- cianas (1383—1492); ² Barcelona paso a paso; ³ Felipe Torroba Bernaldo de Quirós, Los judios catalanes; ⁴ ibidem; ⁵ Luis Sua- res Fernandez, Les Juifs espagnols au Moyen Age, Gallimard, 1983; ⁶—10 ibidem; ¹¹ Felipe Torroba Bernaldo de Quirós, Los judios catalanes; ¹² Sefarad 1967, F. I. J. M. Millas Vallicrosa, Posesiones inmuebles rusticas; ¹³ ibidem și Barcelona paso a paso; ¹⁴ Quirós, Los judios catalanes; ¹⁵—17 ibidem.

CONSILIUL EXECUTIV AL COMITATULUI BALTIMORE
STATUL MARYLAND — S.U.A.

DIPLOMĂ DE MERIT

Dr. MOSIHE ROSEN

ca semn de prețuire recunoscătoare pentru servirea remarcabilă și credincioasă a intereselor concetățenilor dumneavoastră, îndeosebi în calitate de Șef Rabin al României timp de peste patru decenii. Solicitudinea dumneavoastră pentru alții v-a adus binemeritul titlu de „Salvator al evreimii române”, iar dăruirea și munca dumneavoastră plină de dragoste sînt profund apreciate.

Emisă sub propria mea semnătură și purtînd marele sigiliu al Comitatului Baltimore, la douăzeci și opt februarie, o mie nouă sute nouăzeci.

Dennis F. Rasmussen,
Președintele Consiliului Executiv al Comitatului

emoționantă scrisoare de solidaritate

Iminență, cel ce vă scrie e un preot bătrîn, un ot român aproape martor al unui „seferoce”, cum l-a numit celebrul scriitor zantzachis.

Voi, preoții creștini de orice confesiune, trebuie să uităm că revelația Unicului, Eternului, Viului Dumnezeu se cunde în Cartea Cărilor — Biblia, în-una lucrare a unui popor cu însuși mmezeu.

Vu știu de ce, cînd citesc sau aud tat Psalmul 136, „La riul Vavilonu-”, psalm încercat cu o emoționalitate sietoare de inimă, parcă revăd și re-iese întreaga dramă istorică a poporu- martir evreu.

La emoționează pînă la lacrimi tîngu- acestui popor la „Zidul Plîngerii”. n acest cumpăt al doilea război mon- l au pierit fără nici o vină, jertfe ale amicului genocid, șase milioane de co- femei, bătrîni, bărbați care puteau de folos omenirii, condamnați la moar- de o minte dementă pentru că erau rei.

Există o scenă de neuitat amintită în ecul de la Nürnberg. Un evreu cu ia și șase copii stăteau pe marginea ui șanț, așteptînd execuția. Copiii plî- nu, împreună cu mama lor, iar evreul, îndu-i atenți, fără cuvinte, a ridicat na spre cer.

Scritorul nostru Ivasiuc, descrie, în manul „Păsările”, persecuțiile la care u supuși tinerii studenți evrei. O me- inistă evreică, bruscată, împinsă, lovită, una de pe jos oasele unui schelet, de re se folosea la studii anatomice. Sau el caz, dintr-un restaurant din Tiraspol.

O fetiță evreică zdrențuroasă, flămînzîta cerșea, scăpată, nu știu cum, de execuție. Un S.S.-ist o cheamă, îi spune să des- chidă gura, făgăduindu-i să-i dea o bom- boană și îi fulgeră în gură glonteie ucî- gaș, crimă descrisă și într-o poezie a lui Geo Bogza.

Eminență, sînt convins că destinul isto- ric al omului pe Terra e spiritualizarea și că secolul al XX-lea e secolul ultime- lor zvicerii ale bestialului uman, iar or- rile săvîrșite de oameni vor rămîne doar triste amintiri în cimitirul istoriei.

Sînt abonat la „Revista Culturii Mo- zaic”, pe care o citesc cu multă plăcere. Am apreciat mult luarea Dvs. de at- tuăine față de iresponsabili din jud. Bacău. Articolul Dvs. „Ce mai vreți, do- nîilor antisemiți?” a fost de-a dreptul emoționant. Au fost impresionate și asemenea interogații ca: „Treptat, trept- tat această chemare se împlinește. Vreți s-o grăbiți? Ce rău vă facem noi, râmă- șilele lui Israel, dacă așteptăm ca mor- mintele noastre să fie aici, lîngă acelea ale părinților și ale strămoșilor noștri?” Sau, încă: „Aveți puțință răbdare, domnilor antisemiți! Scăpați de noi. De ce vă grăbiți?”

Eminență! Țin să vă asigur că poporul român, acest popor blînd și cuminț, n-a fost niciodată antisemit și consider eradic- at antisemitismul din România. Nu merită atenție ieșirile citorva debili min- tali care nu înțeleg sensul vremurilor pe care le trăim!

Cu toată considerația ce vă poartă un preot român.

Pr. MITEU VASILE
Țelna — jud. Alba

APEL

În toamna anului 1990, se împlinește o jumătate de veac de cînd elevii și dascălii evrei au fost izgoniți din învățămîntul de stat al României.

Pentru a putea asigura — în continuare — instruirea acestui tineret, obște evreiască a dezvoltat rețeaua școlară existentă, a creat în plus numeroase unități școlare, inclu- siv cele de învățămînt superior.

Considerînd de a sa datorie să păstreze amintirea acestei experiențe unice — prin semnificație și amploare — și, totodată, să o valorifice din punct de vedere științific, Centrul de Istorie al Federației Comunităților Evreiești din România roagă pe toți cei care dețin materiale legate de învățămîntul evreiesc din perioada Holocaustului (acte, fotografii, memorii) să ni le pună la dispoziție, prin do- nație sau împrumut.

Rugăm ca materialul, avînd specificată adresa exactă a deponentului și condițiile în care îl pune la dispoziție (donație sau împrumut), să fie depus în București la re- gistratura Federației, str. Sf. Vineri nr. 7-9, zilnic, în afară de sîmbăta, între orele 9-12, iar în provincie la sediile comunităților.

Cu deosebite mulțumiri,
CENTRUL DE ISTORIE AL
FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI
DIN ROMÂNIA

TELEGRAME

EXCELENȚEI SALE IOAN ROBU
Arhiepiscopul Bisericii Romano-Catolice

La instalarea liturgică a Excelenței Voastre ca arhiepiscop vă transmit, atît în nume propriu, cît și într-acei al Federației Comunităților Evreiești din România, calde felicitări și urări de sănătate deplină în rodnică și binecuvîntată păstorie. Imi pare foarte rău că, fiind plecat din țară în ziua de 29 aprilie, nu pot să vă exprim și personal sentimentele mele de dragoste frățească și de aleasă prețuire.

Dr. MOSES ROSEN
Șef Rabinul Culturii Mozaic
Președintele Federației Comunităților Evreiești
din România

Dragă Rabbi Rosen,

În acest ceas al confuziei sînt adînc interesat de situația intolerabilă creată de actualul guvern prin refuzul dat fostului rege al României de a intra în țara lui, la care este îndreptățit, un act care marchează întoarcerea la tactica lui ceașescu, care marchează izolarea poporului din România de foștii săi conducători.

Ca fost Șef Rabin al Clujului și al comunităților afiliate în cuprinsul Transilvaniei, pe care le-am slujit ca urmaș al tatălui meu, Abraham Glasner, al bunicu- lui meu, Moshe Shmuel și al străbunicului meu, Abraham Glasner, care au servit cu devotament aceste comunități, mă simt obligat să apelez la dv., și, prin dv., să adresez tuturor conducătorilor religioși ai diverselor culte chemarea de a folosi maxima lor influență asupra guvernului, spre a cere anularea tuturor me- todelor care violează drepturile de bază ale libertății prin refuzarea schimbului de informații și a călătoriilor libere, care sînt drepturile fundamentale ale tuturor într-o țară liberă, spre a nu risca să ne întorcăm la oprirea făcută de re- gimul trecut.

Apelez la dv. în acest ceas înainte de a se declanșa o criză serioasă, cu speranța ca conducătorii religioși ai tuturor cultelor respective, să se unească pentru a exercita influența lor față de alte restricții impuse de actualul guvern.

Domnule Șef Rabin Rosen, trebuie să ne amintim că prin eforturile supreme ale regelui, mulți evrei din diverse părți ale României au evitat deportarea la Auschwitz. Să ne amintim că regele a fost acela care, prin actul său curajos de la 23 august '44, a eliberat România de ocupația nazistă și a repus România pe locul său tradițional spre a apăra libertatea; prin aceasta, România a jucat un rol activ în înfrîngerea tiraniei naziste.

Pentru noi, evreii, România a fost țara în care s-a dat primul ajutor pentru a se supraviețui Holocaustului. Fără o comunitate intactă cine știe cît de mare ar fi fost numărul altor victime? Eu am încredere că liderii religioși pot încă să introducă un sens al rațiunii și al corectitudinii, chiar dacă guvernul înclină să refuze astfel de drepturi fundamentale.

Cu saluturile Torei,

RABBI JUDAH GLASNER, Baltimore, U.S.A.

Dragă Rabbi Glasner,

Telegrama dv. dă fiecăruia hrană pentru gîndire, însă trebuie să nu uităm că rămășițele comunităților noastre evreiești care au fost distruse în anii 1940-1944 sînt fericite să poată rezolva problemele lor plecînd în Israel și nu pot și nu trebuie să se amestece în problemele care privesc viitorul acestei țări. Poporul român va decide după alegeți dacă vrea sau nu să-l aducă înapoi pe rege.

Pentru moment vizita sa nu este contramandată, ci amînată. Dacă această decizie este dreptă sau greșită nu este treaba noastră să dăm sfaturi nimănui.

Sînt sigur că regele însuși nu ne-ar cere să ne amestecăm.

Cu binecuvîntări frățești ale Torei,

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Dr. FRIED ERNEST — octogenar

Împlinind această frumoasă vîrstă, a demisionat, la proprie cerere, din postul de președinte pe care îl deținea la Co- munitatea Evreilor din Oradea.

A servit Comunitatea timp de douăzeci de ani, cu mult devotament și constin- ciozitate, spre deplina mulțumire a Federației Comunităților Evreiești și a mem- brilor comunității.

Ca un deosebit merit al dlui dr. Fried Ernest, amintim că în acest lung inter- val de timp, în Oradea, în fiecare zi a fost asigurat minian, dimineața și seara. Iar la marile noastre sărbători religioase s-a putut remarca o frumoasă partici- pare a enoriașilor orădeni, care știu să țină la înălțime flacăra iudaismului.

A purtat o deosebită grijă pentru buna funcționare a cursurilor de Talmud Tora, punînd în practică desideratul exprimat de Eminența Sa ca limba ebraică și tra-

dițiile noastre să fie transmise tineriei ge- nerației.

Tot în acest răstimp al activității sale ca președinte au fost renovate și cele trei sinagogi care sînt încă în funcție la Oradea.

De asemenea s-a amenajat gard de bet- on și la cele trei cimitire din Oradea, precum și la cele 57 de cimitire din ju- dețul Bihor.

O deosebită preocupare a dlui dr. Fried Ernest a fost buna funcționare a Restau- rantului ritual, unde zilnic se servește — în condiții civilizate — o mincare gus- toasă, iar celor bolnavi li se aduce min- care caldă, cu mașina, la căminele lor.

A menținut în funcție și o mikva.

Ca urmare a acestor realizări, în Ora- dea pulsează și azi o viață evreiască.

Îi urăm dlui dr. Fried Ernest o viață lungă, Ad Mea Veersim, cu sănătate și bucurii, împreună cu familia sa.

BAR - MITZVA

Duminică 25 martie a.c., a avut loc la Templul Coral din Brăila solemnitatea de Bar-Mitzva a tînrului Moșe (Marcel) Apfelbaum.

În fața unei numeroase asistențe, rude, prieteni, cunoscuți, tînrul a pus talit și tefilin și a trecut la amvon, unde a ofi- ciat serviciul de Șaharit.

De asemenea, ca un bun fiu al lui Is- rael, care prin oficierea din acea zi a primit confirmarea de membru al obștii evreiești, s-a legat să respecte legile și tradițiile noastre.

Felicitîndu-l pe sărbătorit, președintele comunității, dl avocat Avraham Sobu, a subliniat importanța învățaturii Torei în condițiile actuale și i-a înmînat, din par- tea comunității, două volume de „Învă- țături biblice” și „Eseuri”, lucrări ale Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Melamed a fost dl consilier al comu- nității, Speer Nello.

Părinții și bunicii au fost viu felicități.

Coresp. M. WOLF

PRIMEJDII, ÎNCERCĂRI, MINUNI

Rabinul ZISE PORTUGAL. Părintele orfanilor

Figură de ascet. Piele și oase. Niște ochi naivi, de prunc. Un zimbet plin de noblețe sufletească. Bunătatea înfrunghiată într-un omuleț sfrijit de-l suflă vîntul.

Cînd suferințele trupesti îl dobora și se hotărî la cîteva ceasuri de odihnă, spunea celor de-ai casei: „Dacă vine cineva care aduce un pidion (o dănie), vă rog să nu mă treziți, căci n-am putere și trebuie să mă refac un pic; dacă vine însă un om sărac să ceară o neduvă (o ofrandă), treziți-mă, căci vreau să aud din gura lui ce-l doare, poate voi putea să-i dau o mină de ajutor”.

A fost Rav la Sculeni, adică rabinul comunității, care conduce Bet-Hadin, care îngrijește de întreaga viață religioasă a obștii. Nu a fost nici fiu de „Rebe”, adică rabinul care dă sfaturi, la care credincioșii vin să-și verse necazurile, să-și exprime rugile și dorurile. N-a fost un Rebe descendent din tată în fiu, dintr-o cunoscută figură rabinică (de acest gen). Sculener Ruv n-avea o astfel de ascendență în spatele său și nici ei, însuși nu făcea parte din categoria aceasta de rabini.

...Pînă a venit Transnistria. Bolile și frigul, gloanțele și mizeria au s-cerat zeci și zeci de mii de vieți evreiești pe cîmpiile Ucrainei. Foamea bîntuia, fără milă, printre copiii rămași orfani de ambii părinți, fără vreun adăpost, copii părăsiți și dați pradă morții. Atunci, rabinul Portugal, care se afla la Cernăuți, săvîrși ceva de necrezut. Fără să aibă nici o organizație, nici o comunitate în sprijinul său, a cules de pe drumuri aproape două sute de orfani, i-a luat la el acasă, i-a hrănit (nimeni n-a înțeles de unde a luat hrana), i-a culcat (nimeni n-a priceput cum de au în-căput în casa rabinului) și i-a decretat ca fiind copiii săi. Omul cu două sute de copii și-a adus „familia” cam numeroasă la București atunci cînd s-a făcut repatrierea supraviețuitorilor din Transnistria, a aflat de la o instituție la cealaltă, de la o sinagogă la alta, de la un om cu dare de mină la altul și le-a făcut un cămin. Zi și noapte, copiii aceștia au fost îngrijiți de părintele lor (rabeana era plămîdiată din același aluat ca și rabinul; era o mamă duioasă și gata de orice sacrificii pentru toți copiii ei) și au primit educația tradițională religioasă cuvenită.

Aveau un singur fiu, al lor, nu prin adopție, ci prin naștere. În sărăcia lor s-au pomenit cu un cesuleț de mină. L-au dăruit, bineînțeles, lui Hersăș, unul din cei 200 de copii adoptați (azi la New-York) și nu lui Srulikel (fiul legitim). „Dacă făceam altfel, trezeam un complex la ceilalți, precum că favorizez copilul meu față de dînsii. Așa cum am procedat, Srulikel al meu mă va înțelege” — spuse rabeana.

Veni... naționalizarea școlilor și a căminelor (1948). „Conducătorii” comunității, totdeauna mai catolici decît Papa, au alergat, care mai de care, cu „ploconul” dînd școli, grădinițe, biblioteci, terenuri, ce li se cerea și ce nu li se cerea, doar-doar vor intra în grațiile stăpînirii.

Nimeni n-a schițat măcar un gest de rezistență, în afară de umbra de om care se numea rabinul Portugal.

„Copiii mei trebuie să mănînce cașer, să păzească Șabatul, să fie evrei întregi. Ce se vor face ei acolo unde vreți să-i duceți într-un cămin neevreiesc? Vreți să-mi «botezați» copiii? Pentru nimic în lume!”

Atunci începu teroarea. Au intervenit organele politienești. Au venit, au încărcat copiii în autobuze și au sigilat căminul din Calea Moșilor (colț cu Paleologu). I-au dus într-un local dinainte pregătît și i-au instalat. Cu aceasta, au socotit treaba terminată.

După un ceas, cînd directorul noului cămin intră spre a-și lua în primire elevii, ...ia-l de unde nu-s. Disparuseră cu toții. Poliția s-a întors și a început o vinătoare sui-generis.

În librăriile din Londra a apărut, în ziua de 1 mai, volumul „Primejdii, Încercări, Minuni”, autobiografia Șef Rabinului României, dr. Moses Rosen, așa cum a fost povestită lui Joseph Finklestone. Cartea prezintă dramatic o jumătate de veac din istoria iudaismului din România dinaintea și din timpul Holocaustului și din timpul teroarei comuniste.

Lordul Weidenfeld, în a cărui editură a apărut cartea, a dat o masă festivă în cinstea autorului ei și a doamnei Rosen, la care au luat parte Lordul Jacobovits, Șef Rabinul Marii Britanii, dr. Copelovits L., președinte al „Board of Deputies”, și alte personalități de prim rang ale iudaismului britanic precum și dl I. Bujor, înscărunat cu afaceri al României la Londra, și dl. Nathan Miron, înscărunat cu afaceri al Israelului.

Au luat cuvîntul lord Weidenfeld și Șef Rabinul Jacobovits, elogiînd pe autor. Șef Rabinul Rosen a răspuns, mulțumînd tuturor.

Prin parcuri și piețe publice, alergau polițiștii și se luptau cu copiii care refuzau să se întorcă, scandînd în gura mare: „Vrem să fim evrei!”

Lupta era inegală. Între poliție și copii, aceștia din urmă erau mai tari și primii se acopereau de ridicol.

Era însă inegală și între poliție și rabin. De data aceasta, poliția își recupera prestigiul. Lipsa de putere față de copii se compensa cu prisosul de forță ce le stătea la dispoziție față de rabin.

Pînă la urmă l-au arestat. Era în iulie 1949, la vreo două săptămîni după nunta mea. „Luna noastră de miere” a stat sub semnul acestui eveniment care a consternat întreaga uliță evreiască. Ne aflam încă în faza de... preludiu a terorii și indignarea își mai găsea forme de expresie. Bineînțeles că toate privirile erau îndreptate către mine.

Ne-am dus, o delegație de rabini din București (H. Guttman, dr. Beck, Zise Landman, B. Glantz, dr. Alperin ș.a.) la Bercu Feldman. Ne primi foarte prietenos. La cererea noastră, pe care o argumentam cu marile merite ce și le-a cîștigat Portugal, ținînd minte „perla” etică ce ne-a dăruit-o

Feldman drept replică: „Dv., rabini, credeți în Răspăt și Pedeapsa cerească. Ei bine, cum se procedează? Pentru ceea ce a făcut omul bine, i se dă răspăt, dar pentru ceea ce a păcătuit își primește pedeapsa. Așa facem și noi cu Portugal”.

„Ce a făcut acest om? Ce păcate a comis?” — am întrebat noi. „Veți afla la timpul său” — răspunse el.

Am plecat, descurajați și îngrijorați. M-am adresat cu un memoriu ministrului adjunct la interne (Jianu). Nici un răspuns.

Să mai întrerup puțin narațiunea cu un amănunt pîcant din această perioadă, spre a mai descreți puțin frunțile.

Fiul rabinului, Srulikel (astăzi rabinul Israel Portugal — New York), venea la mine la birou și acasă, spre a mă ruga să intervin în favoarea părintelui său.

Într-o seară, stătu la mine pînă după orele zece. După ce a plecat, ne-am dus la culcare. Pe la 12,30 noaptea, telefonul sună prelung. Trezit din somn, iau receptorul și aud vocea lui Srulikel, care mă întreabă dacă poate veni la mine. Alarmat de cele ce s-or fi petrecut, i-am spus să vină. M-am îmbrăcat, am coborît cele trei etaje ca să deschii poarta casei și, după vreo jumătate de oră, prietenul nostru apără.

L-am poftit să șadă pe scaunul din birou. Eu m-am așezat pe fotoliul meu, vis-à-vis de dînsul și... am așteptat să aud ce a intervenit grav în aceste 2—3 ore de cînd a plecat de la mine.

Omul nostru oftă o dată, de două ori, de trei ori. Eu îmi ziceam să am răbdare, căci omul e așa de ne-căpînt. Să ofteze înții și apoi îmi va spune noutatea.

Într-un tîrziu, văzînd că tot tace, l-am întrebat: „Ce s-a întîmplat? Spune-mi, te rog, ce te-a făcut să te întorci la mine, la această oră?”

„Nu pot să dorm, domnule Șef Rabin. Cum să dorm cînd nu știu ce se petrece cu tata? Neputînd dormi,

m-am gîndit că e bine să mă întorc la dv. să mai vorbim puțin despre tata. Tot mi-a trecut somnul”.

După trecerea a circa două luni, probabil sub influența protestelor generale, în conjunctura care nu era încă propice unui proces, Portugal a fost eliberat. Nimeni n-a știut care a fost acuzația ce i s-a adus. Scopul principal al arestării era cîștigarea de timp și intimidarea generală spre a cuceri astfel victoria împotriva... copiii. O mică parte dintre ei au rămas în casa lui Portugal, ceilalți au fost, pînă la urmă, „integrați” în căminul de stat în care au fost repartizați.

Un amănunt menit a sta mărturie asupra „seriozității” lui Bercu Feldman.

M-am dus într-o zi, sfîrșit de august 1949, la dînsul, spre a încerca din nou un demers în favoarea rabinului Portugal. Mi-a răspuns: „Jianu m-a chemat și mi-a arătat scrisorile dv. Ați făcut o greșală. V-ați amestecat într-o chestiune foarte gravă. Vă sfătuiesc să nu o mai faceți”.

Și acum citez aidoma cuvintele lui Feldman!

„Portugal nu va mai vedea lumina zilei”.

Am înghețat. M-am dus la locuința părinților unde se afla soția mea, care m-a văzut schimbat la față. N-am vrut să-i spun ce s-a întîmplat. Am luat-o cu mașina acasă la noi. Cînd am deschis ușa, suna telefonul. Era... rabinul Portugal, care tocmai venise acasă, eliberat fiind din închisoare și voia să-mi mulțumească pentru ceea ce am făcut pentru dînsul. Nu trecuseră nici trei sferturi de oră de cînd „liderul” populației evreiești Bercu Feldman rostise cuvintele care voiau să arate că el cunoaște „crimele” comise de Portugal și, ca atare, și pedeapsa cumplită ce-l așteaptă...

În legătură cu această primă arestare a rabinului Portugal, voi mai reda un episod pe care mi l-a povestit dînsul.

Întrebindu-l cum s-a descurcat cu mîncarea (repetatele mele demersuri spre a-i duce alimentația rituală rămăseseră fără rezultat), mi-a povestit: „Piinea neagră ce o căpătăm m-a ținut în viață. Devenisem însă tare slăbit și medicul a venit să mă consulte. A hotărît ca, avînd cîtiva lei care s-au găsit în buzunarul meu, în momentul arestării, să mi se cumpere o jumătate de kilogram de struguri. Ce bine a fost! Închipuți-vă, pentru Kidușul de vineri seara, aveam bucată de piine neagră, dar Havdala de sîmbătă seara n-aveam cu ce s-o fac. Salvarea mi-a venit prin strugurii aceștia. I-am stors și am avut vin pentru Havdala”.

Fără comentarii.

„Treptat, treptat, „Sculener Rav” devenea „Sculener Rebe”. Din toate părțile țării, oameni în suferință alergau către dînsul cu ale lor necazuri, pentru un stat, pentru o binecuvîntare, pentru o rugăciune. N-au întreat din ce dinastie rabinică se trage, ci, cu instinct sănătos, simțeau că în pieptul lui bate o inimă nobilă, că el e Rabinul (cu R mare) care poate aduce minunile cele cu atît mai necesare, cu cît nevoile erau mai mari.

Pleca prin țară. În fiecare Șabat se afla în altă comunitate. Se adunau cu sutele, cu miile, cîntau și dansau cu el la mesele rituale, simțeau o alinare a suferințelor lor în cuvintele sale, în blîndețea și dragostea sa. Nu păstra nici un ban din cei dați de credincioși. La sfîrșitul itinerarului, telegrafia la București să i se trimită bani de drum.

În teribila iarnă a anului 1954 (viscolele din 3 februarie și 3 martie 1954 au ținut Capitala sub 3—4 metri de zăpadă, vreo două luni de zile, împiedînd orice circulație. Pietonii au izbutit pînă la urmă să meargă prin „tunele”, iar pe strada mea, Maria Rosetti, se făcea ski ca la Predeal. Cînd, în fine, s-au putut face înmormîntări, am trecut cu mașina peste poarta cimitirului Giurgiu care avea

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen has been Chief Rabbi of Romania since 1948. As a result of his leadership and his continuing battles with the Romanian Governments and Jewish Communist leaders since then, he has rebuilt the Jewish community, fearlessly established religious schools and fought for the right for Jews to leave the country and settle in Israel. A member of the Romanian Parliament for the past thirty-three years, and now an international Jewish leader, he has also written several books, including *And the Bush Is Not Consumed* and *The Paper Bridge: Essays on Judaism*, and founded a unique Jewish journal, *Revista*, which is published in Romanian, Hebrew and English. Whilst still living in Bucharest, Chief Rabbi Rosen and his wife, Amalia, now also have a home in Tel Aviv.

Joseph Finklestone, Diplomatic Editor of the *Jewish Chronicle*, has interviewed most of the world's leaders. He has specialized in Middle Eastern affairs and has won the trust of the heads of state on all sides. His interview with the late President Anwar Sadat of Egypt was a world sensation. In 1982, Joseph Finklestone received the British David Holden Award as the journalist who had done most to promote international understanding, especially between Jews and Arabs.

■ Coperta cărții apărută la Londra.

o înălțime de peste doi metri), la Portugal în casă era frig. Nu era un bă de lemn. Erau doi copilași (ai lui Srulikel) și, cu mari eforturi, am reușit să-i trimit un vagon de lemne.

După cîteva zile, m-am dus să-l vizitez. Stăteau toți îmbrăcați cu paltoanele și dîrdiau de frig.

„Unde-s lemnele pe care le-am trimis?” — am întrebat.

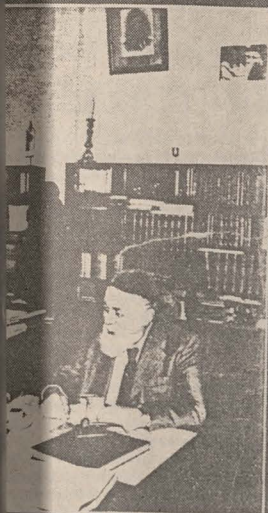
„Au fost împărțite la săraci, care nu puteau fi lăsați în frig” — sună răspunsul.

Nu o dată au încercat C.D.E.-iștii și Securitatea să terorizeze evreii ca să le fie frică să intre în sinagoga lui Portugal. Am luptat din răsputeri și l-am sprîmînit tot timpul. În marile bătălii pe care le-am dat pentru Talmud Tora și alte revendicări pur religioase, l-am avut în sprijin. Ne-am legat sufletește ca frații, deși făceam parte din două lumi diferite.

Familiele multor evrei deținuți („economici” erau cu miile) găsseau Rabinul Portugal ajutor. Tot ce strîngea distribuia în dreptă și în stînga. Casa lui devenise astfel obiectiv al poliției economice și al celei... politice. Nu ne-a spus-o niciodată, dar am avut sentimentul că primea sume de bani din străinătate prin legăția israelului sau pe alte canale. Desigur, nici un ban pentru sine și tot pentru victimele regimului. Bineînțeles că nu toate victimele erau nevinovate. În special traficul de deșeuri era practicat în masa. Unii evrei, care nu se puteau încadra în muncă sau nu voiau s-o facă, așteptînd plecarea în Israel, trăiau din afaceri „negre” și cădeau în minimele poliției. Portugal îi ajuta pe toți, dar avu delicatețea să nu mă implice pe mine, cu unele excepții, în chestiile economice. Eu eram cu cele politice, sioniste, plecări clandestine etc.

Mulți au speculat naivitatea lui Portugal și au extorcat bani de la dînsul, înșelîndu-l. El nu se decepta și niciodată n-a lăsat un om să plece fără să-l ajute. Tădiku vremurilor noastre, cu slabele sale puteri fizice, exercita o copleșitoare forță morală, prin puterea sa de sacrificiu, prin dedicarea sa permanentă, zi și noapte, în slujba lui Dumnezeu și în slujba omului în suferință.

Un „capitol” consacrat Rabinului Portugal în memoriile mele este mult prea puțin. Aș putea scrie o întreagă epopee (și nu mă joc cu cuvintele mari) despre viața acestui SPINT, în deplina accepțiune a cuvîntului. Dacă îmi va dăru Dumnezeu zile și îmi va

Joseph Finklestone
book in the
the Choral Temple,
1988

The Remarkable
Life Story of
CHIEF
RABBI
ROSEN
OF ROMANIA

DANGERS, TESTS
AND MIRACLES

as told to
Joseph
Finklestone

Weidenfeld
& Nicolson

DANGERS, TESTS AND MIRACLES

The Remarkable Life Story of
CHIEF RABBI ROSEN
OF ROMANIA
as told to Joseph Finklestone

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen has been Chief Rabbi of Romania for forty years and in these remarkable memoirs he tells the incredible story of how, in a strictly Communist state, he won the battle both for religious freedom for the Jewish population and for *aliyah* to Israel. Facing numerous dangers over the years, which he graphically describes, he has shown amazing skill in out-manoeuvring his opponents, the most dangerous of whom, ironically, were Jews themselves – the Jewish section of the Communist Party.

Imprisoned at the age of fourteen on account of anti-Semitism, Chief Rabbi Rosen vividly describes life in the Romanian *shtetls* before the war and then the increasing dangers facing the Jews in the country – and himself in Bucharest – during the war, when half the country's Jewish population was murdered. Elected Chief Rabbi in 1948, his story since then has been a dramatic one, packed with threats to his life, tests and, he believes, miracles. His policies of working with the Communist Government in order to achieve his aims for his people were at first misunderstood in the outside world, but are now seen as a triumph for religious freedom for the Jews. His highly controversial views on the 'Let My People Go' campaign for Soviet Jewry have been strongly criticized, but in hard-hitting passages he explains why it is anti-Zionist, irrational and harmful, and, instead, puts forward his own enlightened policies based on his own experiences.

Chief Rabbi Rosen's success in maintaining a flourishing Jewish life in a Communist state, whilst at the same time managing to get the gates opened so that ninety-seven per cent of Romania's Jews have emigrated to Israel since the war, is unprecedented in the Communist world. His story, therefore, has particular significance in this age of *glasnost* and *perestroika*. However it is, above all, an exciting story, full of unusual confrontations and incidents, the story of one courageous rabbi who has changed the fate of his people.

With sixteen pages of black and white photos

price
in UK only
£17.00 net

n-au găsit acești bani. Vă rog restituiți-i lui Haimovici banii și mulțumiți-i din partea mea".

Arestarea lui Portugal a coincide cu un val de alte arestări și cu o resuscitare a teoriei în viața evreiască. Comunicatul antisionist și anti-Alia apărut în „Scinteia” din 25 februarie 1959 pregătise „ideologic” atmosfera de groază, de care, parțial, ne descolorisem în decursul anilor „dezghețului” (1954–1959).

M-am prezentat în audiență (cam prin aprilie 1959) la Ion Gheorghe Maurer, președintele țării.

Am depus un memoriu scris și i-am arătat verbal poziția lui Portugal în lumea evreiască, prestigiul de care se bucură și revolta ce va produce știrea arestării sale. „Sînt convins – am spus – că e vorba de o confuzie și că unul din organele inferioare, un comisar sau un procuror oarecare, a comis această greșală de a aresta o personalitate de rangul lui Portugal, care e literalmente un sfînt, un binefăcător al semenilor săi, curat ca lacrima. E deci necesar ca urgent să se îndrepte greșala, să fie eliberat înainte de a se răspîndi în lume știrea arestării”.

Președintele Maurer mi-a răspuns în esență: „Noi știm prea bine cine este Portugal și cunoaștem prestigiul de care se bucură. Noi – și nu un comisar oarecare – am hotărît arestarea sa. Am reflectat mult și, dacă ne-am hotărît, am luat asupra noastră riscurile la care v-ați referit”.

Am stăruit apoi asupra alimentației rituale, a dreptului său de a primi alimente. Răspunsul: „Noi am stat în închisori și știm foarte bine că în pachete se pot strecura scrisori și de aceea nu permitem pachete”.

Audiența s-a terminat fără nici un rezultat, cu perspective dintre cele mai sumbre pentru Portugal. S-a țesut în jurul său o întreagă inscenare. Elemente existau. M-am referit la ele în paginile anterioare (sprijin familiilor deținuților, primire de fonduri din afara țării etc.). Toate acestea nu mi le-a spus nimeni. Eu le presupuneam numai.

A urmat o mare campanie de presă în Statele Unite. „New York Times” a publicat un articol despre acest caz. Senatori și congresmeni: luată atitudine energică. Bineînțeles că, în mod formal, demersurile și intervențiile mele înăuntrul țării nu aveau legătură cu cele care se făceau în exterior.

O rezistență înversunată din partea ministrului de interne, Alexandru Drăghici, ca să aprobe azima și alimentația de Pesah, a dus lucrurile pînă într-acolo încît de-abia în prima seară de Pesah au venit niște ofițeri și i-au cerut numai zahăr, reluzind să ia azimă.

După eliberare, Portugal mi-a povestit, plîngînd, că deși arestat în ajun de Roș-Hodeș Nisan, în câteva zile a pierdut noțiunea timpului (neavînd deloc lumină de zi în celula de la subsol în care se afla) și că atare n-a mai știut cînd e Pesah. Zahărul i l-au dat la sfîrșitul sărbătorii. Plîngea în hohote și îmi spunea: „M-au făcut Treif”, dîndu-mi amănuntul că l-au legat de mîini și de picioare și i-au deschis cu forța gura în care au turnat cu un tub mîncare preparată de ei.

Atît rabinul Portugal, cît și fiul său au fost rău torturați, bătuți, li s-au smuls peri din barbă, și-au bătut joc de dinșii de nenumărate ori.

Povestea tînărului Israel Portugal: „Cînd m-au ridicat, mi-am zis că eu trebuie s-o țin una și bună: că nu știu. Au scos un Sefer-Tora (mîjloacele satanice ale securității: a (îne acolo, la ei, un sul sfînt pentru acest scop) și m-au chinuit să jur pe Tora că voi spune adevărul”.

„M-au schingiuit, m-au bătut atîta pînă mi-am pierdut cunoștința. Au turnat pe mine o găleată cu apă rece și m-au trezit.”

În fața mea se afla o comisie. Mă întrebară dacă acum vreau să vorbesc. (Exact ca la inchiziție – nota mea). Refuzînd, au luat-o de la început. După cîteva ore de bătăi, iar am leșinat, iar m-au trezit cu apă rece, iar am refuzat să vorbesc. Lucrurile s-au repetat de cîteva ori, pînă cînd mi-am dat seama că mor. Atunci, am zis să opresc, să mă duc înaintea comisiei, căreia am ceva să-i spun. Au încetat bătăile, m-au spălat, m-au îmbrăcat și m-au dus înaintea comisiei. Aceștia, crezînd că vreau să mărturisesc ceea ce voiau ei, mă tratară mult mai bine pînă mă întrebară ce am de spus.

„Le-am spus că simt că mor și că ultima mea rugăminte este să mă înmormîntez într-un cimitir evreiesc. S-au infuriat atunci din nou și au reînceput torturile, cu o sălbăcie nemaipomenită”.

Anchetatorul bătrînului rabin era un rus (sau un vorbitor de limbă rusă). Au stat împreună luni de zile,

zile și nopți întregi. În timpul detenției sale, Rabinul Portugal, care avea minunate talente muzicale (multe cîntece religioase cu circulație mondială sint compuse de el), a compus cîntece axate pe versete din Psalmi.

Cuvintele versetelor exprimau zguduitor starea sufletească a celui care „își găsește mîngierea în toilul chinurilor, în faptul că din cuvîntul lui Dumnezeu îi vine viața. În timp ce pîgînii își bat joc de el, el nu se îndepărtează de Tora”.

Povestea unui alt verset (Psalmi 109, ultimul verset) voi încerca s-o relatez cu cuvintele Rabinului.

„Eram în toilul unei anchete. Extenuat de ceasuri întregi de chinuri trupești și sufletești, stăteam în fața anchetatorului. Simteam că mă prăbușesc, cînd, deodată, o melodie încoți undeva în adîncurile sufletului meu. Ea se infirpa lin și eu o altoiam încet pe cuvintele versetului final din Psalmul 109”.

„Cuvintele năpădeau în conștiința mea, ogîndind aievea starea în care mă găseam și unica speranță de care mă agățam:

„Laud foarte cu graiul meu pe Dumnezeu, îl voi slăvi în mijlocul mulțimii, căci El stă la dreapta celui orop” sit spre a-l salva din mîinile celor care îl judecă sufletul”.

„Melodia începu să pună stăpînire pe întreaga mea ființă. Nu mai auzeam nimic din întrebările anchetatorului. Acesta observă că nu-i răspund, că nu-l ascult și începu să tipe la mine. Cu cît tipa mai tare, cu atît îmi era mai mult teamă că voi pierde melodia și atunci mă agățam mai tare de ea, mă închideam mai ermetic față de anchetator. Acesta sări la mine și începu să mă lovească, să-mi smulgă peruciuni. Eu mă temeam că durerile mă vor face să uit melodia și atunci, cu întreaga mea ființă, m-am cufundat în Nigunul meu. Degeaba zburau loviturile, în van curgea singele pe obraji mei, zbiețele călăului se pierdeau în ridicul. Nigunul meu a învins”.

Sărmanul Tădik! O povestea cu atîta naturalitate, încît abia acum am pătursu o adevărat versetele psalmistului și fundalul dramatic pe care se aflau.

La un moment dat, ancheta se terminase sau fusese grăbită.

Într-o noapte, anchetatorul îi comunică „actul de acuzare”, care conținea zeci de învinuiri cu califică-

rile ba de trădare, ba de spionaj. Articolele de cod penal curgeau cu nemiluita și acuzările cele mai fantastice se înșiruiau, fără nici o noimă, numai că să poată duce la osînda cerută „de sus” din cabinetele oculte care țeseau acest proces.

La urmă, potrivit procedurii, anchetatorul îl întrebă pe Rabin dacă are ceva de spus în apărarea sa. Rabinul îi răspunde printr-o întrebare: „Dumneata crezi în Dumnezeu?”. Anchetatorul sări ca ars. „Cum îți permiți să-ți bați joc de mine?” — urlă dînsul —, stăm aici, de atîtea luni de zile, împreună, zile și nopți întregi. Știi că sint comunist, că sint ateu și acum îți se năzare să-mi pui o astfel de întrebare?”.

„De ce nu crezi în Dumnezeu?” — continuă Rabinul, cu un calm flegmatic. „Păi, cum să cred brașoavele voastre? Aveți vreo dovadă că există un Dumnezeu?” — răspunde anchetatorul.

„Va să zică — spuse Rabinul —, dacă nu-ți prezint dovezi asupra existenței lui Dumnezeu, nu vrei să crezi într-insul. Mie însă îmi ceri să cred toate minciunile ce le-ai înșirat, deși nu ai nici un început de dovadă?”.

„Ancheta a fost grăbită. S-a întocmit actul de acuzare. Dumnezeu! Acela, în care domnul anchetator nu credea, musai nu credea, i-a jucat un renghi. Dumnezeu n-a vrut, pur și simplu, n-a vrut să lase drama să se consume. El „a stat la dreapta oropsitului”. „El l-a salvat din mîna judecătorilor săi”.

Explicații logice există multe. S-au schimbat împrejurările politice internaționale din aprilie pînă în august (1959). Au început să fie îndreptate greșelile făcute în legătură cu Aliaua (vezi capitolul „Deschiderea porților”). Fapt e că previziunile pesimiste ale președintelui Maurer nu s-au confirmat, că „actul de acuzare” a fost degeaba întocmit și că la finele lunii august 1959, bătrînul și tînărul Portugal au fost eliberați.

Era după „Șabatul mîngierii”. Se născuse în acea săptămînă încă o fețită a tînărului Rabin Portugal. Ea a fost numită „mîngiere”, „Nechama”.

Era și timpul, după atîția ani de chinuri și prigoană. În cîteva luni după eliberare s-a aranjat plecarea întregii familii în Statele Unite.

Peripețiile dramatice din ultimele zile ale șederii în țară a Rabinului Portugal le voi povesti, în altă ordine de idei.

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

IF I FORGET THEE, O JERUSALE
MAY MY RIGHT HAND FORGE

The miracle is taking place under our very eyes. We are celebrating it for the 42nd time. We are no longer a "nomadic people". We, too, have a place under the sun, where we depend neither on the pity of some, nor on the hatred of others, where we are building our own destiny.

them. They rose, as if roused from sleep, but it was too early. What was essential was missing **אין בהם**. There was no breath in them **היה באי הרוח** — "Come from the four winds. O breath, and breathe upon those slain, that they may live!" — these words sounded like a trumpet announcing the resurrection of a whole people, in a huge and terrifying Vale of tears.

And that invincible spirit, which has always defied all tyrants, that spirit opens graves and gives a new life to a new army, formed of numberless soldiers who go back to their Holy Land and rebuild it.

...Therefore let us remember. Let us prevent men from forgetting. Let us shake the peoples' conscience. Holocaust — let us thus accomplish a different "entire burning" — that of evil and wickedness.

Let us no longer keep silent when, under our very eyes, the forces of evil, crime, genocide dare raise their heads, speak up, write in newspapers that the Jews are Antichrist, that we are Satan. When, in Bucharest, Mr Tatu and his wife, just arriving from America, spread pamphlets containing gross lies against us, repeating the theory that "from Abraham to Kissinger, the Jews have been the cause of all evils", when newspapers and pamphlets incite to genocide in black and white, let us not repeat the fatal mistake we made 50 years ago.

Let us shout to the faces of the Romanian people's enemies (for they, the fascists, brought disaster to this people) that it is impossible to repeat in 1990 what happened in 1940-1944.

In 1990 Romania advances towards Democracy and Progress and the Jewish people throughout the world are united and building up their Eretz Israel, from which nobody and nothing will budge them.

Indeed, ENDLÖSUNG — Final solution.
There, in Jerusalem, at last the final solution was found — that of SHIVAT ZION — the return of the Jewish people "spread to the four winds" of the world, their return to Zion, where we give the "our hope is lost" by an anthem אֶרֶץ חַיָּהּ תִּהְיֶה לִּי לְעוֹלָם לְעוֹלָם
we all sing, Hatikvah

עוד לא אברה וקחוננו
Our hope is not lost. Holocaust? No.
רק עם אחרון היהודים בארצות קחוננו
Only the last living Jew would mean
the end of our hope."
No. It was not Holo. We, the dried
bones, have come back to life.
AM ISRAEL HAI! The Jewish people
lives!

"Of course, every people has its own country. But we lost ours. For thousands of years, we yearned for it. We lamented every night, we explored heaven, morning and night, we ate every mouthful of food, on every festival.

Only a man who went blind covered his sight after sunset, can truly appreciate light. The men who lead a normal life, are not appreciating it to the same extent. It is not only a revival of the life of the deserts, but also a revival of the Jewish people's back-

The "parasites", spattered
nism of their enemies' sarcas
astonish the whole world by
ive work, by the summit
Judaic genius has attained
eyes of all mankind, by the
that place this small and sea
higher than many others, by
culture and arts flourishing
nite country.

The "cowards" who were the stock of all those trying to get along with them are now a heroic fighting — with determination and competence — their deal with all dangers.

Praised be the Almighty
granted us this miracle. Let
Him and enjoy the grace of
City, the city of David, the
of Judaism.

"If I forget thee, O Jerusalem
right hand forget her cunning;
not remember thee, let my tongue
be as the roof of my mouth:
not Jerusalem above my head.
(Psalms 137: 5-6).

So help us the Almighty

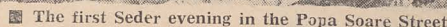
YOM HASHOA — HOLOCAUST DAY

YOM HAATSMAUT

In view of this year's Pesach, the Jewish communities took steps for preparing the synagogues and the celebration of the divine services.

ers, in the presence of the
and a large number of comm
pers.

The communities having
restaurants provided Passover for
neighbouring communities.
With the satisfaction of
being able to state these
let us also express the wish
the end of the seder; "Le-
Yi Yerushalaim"

DANGERS, TESTS AND MIRACLES

In the bookshops, there appeared, on May 1, the volume "Dangers, Tests and Miracles", the autobiography of Dr. Moses Rosen, the Chief Rabbi of the Mosaic Cult in Romania, as told to Joseph Finklestone. The book presents, in a dramatic and succinct way, half a century of the history of Judaism in Romania before the Holocaust, during the Holocaust and during the period of communist error.

Lord Weidenfeld, in whose publishing house the book appeared, gave a festive dinner in honour of the author and Mrs. Rosen, attended by Lord Jacobovits, the Chief Rabbi of Great Britain, Dr. Capelovits, the president of the Board of Deputies and other prominent personalities of British Judaism. The Chargé d'Affaires of Romania in London, Mr. Bujor, was also present, and so was Mr. Nathan Miron, the Chargé d'Affaires of Israel in London. Lord Weidenfeld and Chief Rabbi Jacobovits delivered speeches, eulogizing the author.

Chief Rabbi Rosen answered, thanking all of them.

THE FATHER OF ORPHANS

An ascetic face, a body as thin as a reed, a baby's naive eyes, a lovely serene smile, a man so frail that one feared a sudden wind would lift him off his feet: this to me was the Rebbe of Iasi, Rabbi Zisse Portugal. He was unquestionably a Tsaddik, a saintly man. His wonderful character and noble behaviour encouraged me in my work and brought solace to many thousands of suffering Jews.

When in pain and exhausted and forced to take a few hours' rest, Rabbi Portugal would instruct his family, 'If anybody brings a pidyon [a gift], please don't wake me. But if a needy man comes and asks for a neduvah [a sum of money] please call me. I want to hear from the man's own lips what grieves him. I may be helpful to him.' Rabbi Portugal, who was then living in Iasi, went to Transnistria immediately after the war to assist those who survived. Eighty thousand Jews had died from disease and cold. The children who had lost their parents were crying and had no shelter. They appeared doomed to die a slow and painful death. The Rebbe gathered 200 orphans from the streets and took them away from Iasi. Somehow he found and lodged for them. He proclaimed, 'These are children.'

After a while, he brought his family and the children to Bucharest. Running in one institution to another for help, he managed to find a home for all of them. Their plight touched people's hearts. The children loved the Rebbe and his kindly wife, who showed a rare sensitivity in dealing with them. A small example will illustrate this. A well-to-do man sent a wristwatch as a gift. Rabbi Portugal had a son, Shrulikel, who became Rebbe after his father's death, but they decided not to give the watch to him but to one of the orphans, because they wanted to avoid giving the orphans the impression that they were favouring their own son. 'I am sure Shrulikel will understand why I did not give him the watch,' Mrs. Portugal said.

The 1948 decision by the Government to nationalize all schools, kindergartens and children's homes was a disaster for the Rebbe. The CDE leaders, always more aloof than the authorities, were eager to hand over all Jewish institutions to the state as proof of their intense loyalty. Nobody felt strong enough to resist their efforts, except for Rabbi Portugal. 'My children must eat kosher food, observe the Sabbath, be true Jews. What will become of them if they are taken to non-Jewish homes? Do you want to baptize them? I will never allow it,' he told the Jewish Communists.

His protests proved unavailing. One morning, the police arrived, forced the screaming children into lorries and drove them away. They were taken to a non-Jewish home in another part of the city. The authorities apparently thought that this was the end of a troublesome matter, but they were wrong. When the director of the non-Jewish home arrived to inspect his new charges, he could not find them. They had all mysteriously disappeared. The police turned up in force at Rabbi Portugal's home and searched every room for the children, but one was found. However, they searched the local parks and squares and caught several of the children there. They fought and screamed, 'Leave us alone. We want to remain Jews!' The police were made to look ridiculous as they chased the frantic children. They had to bring in reinforcements and finally rounded them all up. It was a sad sight. For Rabbi Portugal it was a painful tragedy.

The authorities followed this up by arresting Rabbi Portugal in July 1949. His marriage had taken place a fortnight

earlier and thus my honeymoon was overshadowed by this event. Romanian Jews were dismayed by the arrest of the beloved Rebbe. As, in those early days of the new regime, it was still possible to vent one's indignation openly, a delegation of rabbis, led by me, went to see Bereu Feldman. He received us in a friendly manner, but when we asked for Rabbi Portugal's release from prison, he replied, 'You rabbis believe in heavenly reward and punishment. A man is rewarded for his good deeds and punished for his sins. Well this is precisely how we are treating Rabbi Portugal.'

'What sins has Rabbi Portugal committed?' we asked in astonishment.

'You will learn in due course,' he replied.

We went away dispirited and anxious. We sent an appeal to the Deputy Minister of the Interior, Mr. Jianu, who — we understood — was dealing with the case, but we received no reply. However, two months later, to our great relief and surprise, Rabbi Portugal was set free. No charges had been made against him. The aim of the arrest had obviously been to intimidate religious Jews and to force them to give up the struggle over the orphans. But Rabbi Portugal would not give up the fight. He somehow managed to smuggle a few of the children into his house and keep them away from the state-owned home.

Rabbi Portugal's release was as much a surprise to Feldman as to us. When I had gone by myself to see him, to intercede for the Rebbe, he had replied curtly, 'Jianu has summoned me and shown me your letter to him. You have made a mistake in interfering in a very serious affair. I advise you not to repeat it.' He then added solemnly, 'Rabbi Portugal will never see daylight again.'

To this day I remember how shocked I was. I went to my parents' house, where my wife was. She saw that I was distraught and asked what had gone wrong, but I could not make myself tell her the sad news. However, when we arrived at our flat, I heard the telephone ring. When I picked up the receiver and heard Rabbi Portugal's voice, I was amazed. I could not believe my ears. He finally convinced me that it was indeed he. He was ringing to thank me for my efforts to free him. Hardly forty-five minutes had elapsed since Feldman had spoken to me. It was clear that, with all his power, he was not so much in the confidence of the Government as he pretended.

I asked Rabbi Portugal how he had managed to have enough to eat to survive in the prison in view of our repeated failures to send him kosher food. 'It was the brown bread which I received that kept me alive,' he explained. 'I became very weak and the doctor came to see me. He decided that the few coins I possessed should be used to buy grapes for me. This was a truly wonderful event. I had a bit of bread for the Friday night Kiddush. As I had no wine for the Saturday evening Havdala [prayer marking the end of the Sabbath], I pressed the grapes. These grapes were my salvation. Otherwise, I would not have been able to make Havdala.'

Tales of the Rebbe's goodness spread far and wide. Jews came from all over the country to pour their hearts out to him. They sought his advice and blessing. He himself began to travel, spending every Sabbath in a different community. Thousands of Jews gathered in the towns and villages to greet him and participate in huge communal meals with him. They found comfort in his words, his kindness and his love. He kept none of the money given by his followers. In fact, he had so little money on him that, at the end of every long journey, he would send a

telegram to Bucharest requesting the amount for his fare back home.

During the terribly cold winter of 1954, when Bucharest lay under several inches of ice and snow, I visited Rabbi Portugal's house. It was freezing cold there. Apart from Rabbi and Mrs. Portugal, there were children in the house. I was very concerned for them and made a special effort to send them a truckload of firewood. A few days later, I went to see Rabbi Portugal, expecting to find a cheerful, warm house, but there was no fire burning in the grate and I could see no firewood. 'Where's the wood I sent you?' I asked, surprised. 'I gave it to the poor. Their needs were greater than mine. I could not leave them to freeze in the cold,' he replied.

Although freed from prison, Rabbi Portugal was still harassed by the security services and the CDE. They tried to frighten Jews away from his synagogue. I did my utmost to support him in his work and to defend him. In return, Rabbi Portugal backed me enthusiastically in my battles for Talmud Torah and other religious need. Our backgrounds were different, but we became brothers in spirit.

Rabbi Portugal was particularly anxious to help the families of the thousands of Jews who had been detained for various economic offences. The 'closed gates' of Romania, from 1952 to 1958, too by surprise thousands of strictly Orthodox Jews — 'shomerai Shabbat' — who, because they did not work on Saturdays, were unable to obtain employment and, therefore, resorted to black marketeering, dealing in forbidden foreign currency, gold, etc. Most of them were sent to prison and spent many years there. Without Rabbi Portugal's help, most of their families would have starved. He was not concerned whether those detained were guilty or innocent. Indeed, many Jews who had become destitute because of the Government's harsh economic measures committed currency offences. But the Rebbe felt that their innocent dependents should not be punished. Some people took advantage of his childlike goodness and swindled him. But he never became disillusioned and never sent anyone away without giving him a helping hand. Because of his activities, the police constantly watched his house, hoping to find incriminating evidence against him, but they never did. Nor could they.

I recall a rather amusing episode in connection with him. When the American rabbis visited Bucharest in July 1956, they had a long conversation with Rabbi Portugal. It occurred on the night of Tishah B'Av and the discussion went on until two or three o'clock in the morning. When Rabbi Portugal was arrested again in April 1959, the interrogator asked him what the subject of his conversation with the American rabbis had been. He replied that they had discussed issues connected with the Torah. Puzzled, the interrogator said, 'I don't understand what you mean. Were you not trained to become a rabbi and did you not pass a final examination?' 'Yes,' Rabbi Portugal replied. 'And did not the American rabbis study and pass their rabbinical examinations?' 'Yes,' was the answer again. 'Then, if all of you passed the examinations and are rabbis, why did you need to discuss the Torah any more?' Very often in my sermons, when I want to explain the difference between our outlook on culture, on science, on the Torah and the outlook of others, I use this dialogue between Rabbi Portugal and his interrogator.

His second arrest took place in the spring of 1959, after the borders closed again on 25 February. Thousands of Jews who had sold their furniture and lost their jobs, whose children had been expelled from schools and universities and who were waiting for their exit visas, remained without any prospects other than starvation and being designated as 'enemies of the country'. A few hundred Jews of various categories, suspected of being Zionist activists, were arrested. Among them were Rabbi Zisse Portugal and his son Shrulikel. The police searched his house throughout the night and the small amount of money that was found was taken away. In the house there remained two women, Shrulikel's children and several adopted children. They were all totally penniless. The old Rabbi Portugal's wife was a woman of high principles, who could not bear to be in debt. Two weeks before the arrests, the Rebbe had borrowed 3,000 lei from one of his devoted followers, a Mr D. Haimovici. Somehow, the police had not found the money in the house. Immediately after the search, she asked Rabbi Saul Kahane, the shochet, to return the money to Haimovici and to thank him on her be-

half. Of course, we made sure that the families of the two rabbis did not starve.

I decided that I must appeal directly to President Maurer, who had taken over in 1958 and whom I considered both a clever and a courageous man. It was Maurer who gave the famous answer to Khrushchev, when the Soviet leader appeared to be interfering in Romania's internal affairs. 'Sir,' he said to him, 'in Romania we are masters of our own house.' Before becoming President, he had been Minister of Foreign Affairs and so his knowledge of the government machinery was considerable (later on he would be the country's Prime Minister for a long while). Unlike Bodnăraş, who liked to talk and attempt to convince me that his arguments were valid, Maurer was prepared to listen. When I said that I admired his patience, he remarked, 'I consider myself the highest judge in the country and a judge has to listen'. But though I presented him with a written statement and explained in detail the personality of Rabbi Portugal and the high esteem in which he was held in the Jewish world, I failed to make any impression on him. Nor did my arguments that a junior official had made the mistake of arresting a saintly, innocent man and that it was, therefore, urgently necessary to free Rabbi Portugal before the matter became public, prove any more effective.

'We know perfectly well who Rabbi Portugal is and what prestige he has,' Maurer replied. 'We, the leadership, and not some police officer decided that he should be arrested. We have thought the whole thing through. The fact that we took the decision to arrest him also means that we have considered the risks.'

Even sending food parcels to Rabbi Portugal was ruled out by Maurer. 'We were once in prison, too, and we know very well that a letter or another object can be slipped into a parcel,' he said. The Interior Minister, Drăghici, also opposed my requests that matzoth and other Passover food should be taken to Rabbi Portugal during the festival. Curiously, an official came and asked me for sugar for him, but refused to take him matzoth. The prospects for the Rabbi appeared very gloomy. He was the victim of a complex conspiracy.

He later described to me, with tears running down his cheeks, how distressed he was to discover that he did not know when Passover began. Despite the fact that he was imprisoned only two weeks before Passover, he had lost count of the days in the basement cell, where there was no light. Only on the last day of Passover was he given the sugar and told of the festival. Sobbing, he said that the guards had bound him hand and foot, forced his mouth open and pushed food through a tube. 'They made me eat trefah [non-kosher food],' he sobbed.

Rabbi Portugal and his son were beaten up and tortured in prison. Hairs were torn from their beards. Young Rabbi Portugal told me, 'The interrogators took a Sepher Torah and tried to force me to swear on it that I would tell them the truth. They then beat and tortured me until I lost consciousness. When they poured water on me, I regained consciousness. This was the system they consistently used.'

'One day, a group of people came to see me. They asked me if I was willing to talk. When I refused, they started to torture me and I fainted more than once. Then they poured water on me and I revived, but I still refused to talk.'

'This was repeated a number of times. I had never previously suffered so much. I believed I was going to die. I told the torturers to stop and to take me to the group of people who were waiting in another room. I said that I had something to tell them. The men stopped beating me, washed and dressed me, and led me before the security leaders. Believing that I was now ready to "confess" and say exactly what they required, they smiled at me. Finally they asked me what I wanted to tell them. I said that, as I was going to die, I desired to mention my last wish: I wanted to be buried in a Jewish cemetery. These words infuriated them. I was immediately hauled back to the cell and the tortures were resumed in an even more savage manner.'

His father's interrogator was a Russian, who tried for month after month to force him to confess to non-existing crimes. It so happened that the Rabbi had a wonderful gift for composing tunes to words in the Bible. These tunes have become famous in the Jewish Orthodox religious world. 'Once, I was being interrogated,' the Rabbi recalled to me, 'and I felt totally exhausted after hours of physical

(Continued on p. 10)

DANGERS, TESTS AND MIRACLES

(Continued from p. 9)

and spiritual suffering. I thought that I was about to collapse. Suddenly a sweet melody sprang up somewhere in my soul. As the melody flowed softly, I fitted it to the final words of Psalm 109: "With my mouth I will give great thanks to the Lord; I will praise Him in the midst of the throng. For He stands at the right hand of the needy, to save him from those who condemn him to death."

"These sublime words, mingled with the melody, truly reflected my state of mind, for I had only one hope that I could cling to. And the melody began to dominate me entirely. I no longer heard the interrogator's harsh questions. I was in a different world. The Russian, noticing that I made no response to any of his questions, started shouting at me. However, the louder he shouted the more I concentrated on my melody, because I feared I would lose it. I shut myself off entirely from the Russian. He rushed at me in a frenzy and began to pull at my hair and beat me about the face. Blood ran down my cheeks, but I still held on to the tune, the niggun. In the end the Russian gave up in disgust and left, the cell, murmuring threats. My niggun had emerged victorious."

One evening, the Russian interrogator concluded his work and read out to the Rabbi the full indictment, which enumerated a large variety of crimes, under the general heading of treason or spying. The most fantastic accusations followed one another. Those who had hatched the plot against the Rabbi were determined to find him guilty, even if total fantasy was used.

As is the custom in such cases, the interrogator asked him if he had anything to say in his own defence. The Rabbi responded by asking a question, "Do you believe in God?" The man opened his mouth in astonishment and then became angry. "How dare you make fun of me?" he shouted. "You know very well that I am a Communist and atheist and yet you ask me such a question?"

Ignoring the outburst, the Rabbi asked calmly, "Why don't you believe in God?"

"How can you expect me to believe in your humbug?" the man replied. "What proof have you got that God exists? You have no proof and there is no proof. That is why I don't believe in any God."

Still calm, the Rabbi replied, "You don't want to believe in God because you say I don't give you any proof of His existence. Yet you want me to believe all the lies you have read out to me without providing any proof."

Nevertheless, the indictment against the saintly Rabbi and his son was drawn up, but their enemies did not triumph. The political situation changed and they were both set free in August 1959, immediately after Shabbat Nachamu, the Sabbath of Consolation. The same week a daughter was born to young Rabbi Portugal and was named Nechama — "Consolation". A few months later, the Rabbi, father and son, and all the members of their families left Romania for the United States. Old Rabbi Portugal was not a Zionist, but I think that what prompted him to leave for the US and not for Israel was his belief that he could achieve much more for the Jewish people in America than in Israel.

He was like a brother to me. He never forgot our common struggle, our common sufferings and dangers. He continued for many years, up to his last day, to dedicate all his life to helping people in need and to bringing out of prisons Jews sentenced on various charges.

In New York I was his guest on many a Sabbath. Several years before his death, he went blind. Still, he used to write letters to me. On the back of each page the words were typed, since his handwriting would have been completely illegible to me. He told me that his love for me was the reason for this procedure.

Hundreds of children, coming from the Soviet Union to Israel without any Jewish education now find in the Holy Land dozens of institutes teaching the Torah. Their name is Chesed Leavraham and their founder was the noble and saintly Rabbi Portugal. May the memory of this 'father of orphans' be blessed for ever.

Guess What the Guest Has Br...

A few days ago, an elderly man, Mr. Emil Tatu, accompanied by his wife, called on us at our editorial office. They are Americans of Romanian origin. On the visiting-card he offered us, there was the emblem of what might have been an organization entitled "Voice of conscience". When he asked me whether we were censored, I answered that, since the Revolution, our newspaper had not been subjected to any kind of censorship. He told me that he was a bookkeeper and had emigrated to the United States about the year 1974, after a period of dissidence on account of which the "Securitate" had made him suffer very much.

The object of his visit? The wish to offer the "România liberă" an article about "the true history of the communist conspiracy", an article that another Bucharest newspaper, which he considered to be subjected to censorship, had published in an abridged form, leaving out those elements that he deemed essential. The central idea of the article, visible even when just skimmed over, was that a "heathen conspiracy" had aimed already in ancient times at leading the whole world, the most recent "conspirator" being... the former U.S. Secretary of State Henry Kissinger. Communism is the main danger threatening the world, and the communists, or at least 90 per cent of them — according to our guest — are... Jews (he does not take into account the fact that, as far as Romania is concerned, his assertion is blatantly contradicted by statistic realities: the communist party had almost four million members, while the Jewish population barely amounts to 20,000 persons).

Mr T. also offered us another article, beginning with an anti-Semitic quotation that he claims to belong to a speech delivered by Benjamin Franklin. But there is something mysterious about this quotation: the original document containing Franklin's speech has disappeared!! The same article includes other flagrant falsehoods as well, which seem to be the creation of a sick, hallucinative mind: thus, the following quotation attributed to the Talmud is invented: "The Jews are human beings and the other nations of the world are not human beings". Mr T. gave me — and declared himself willing to offer anybody, out of a bag he had brought along, the translation into Romanian of an old forged document concerning the so-called "Zion Protocols",

which, in the course of the centuries, engendered a large number of anti-Semitic pogroms in various parts of the world.

Naturally, the quality of the institution required us to be restrained and polite attitudes toward our guest that we publish his article because of its untruths and incited to violence. We asked him a series of questions that he did not find such as the following: "You are, in the United States, an American democracy worker. Romania this subject fascinate? Our guest preferred to topics."

We asked him if he did this kind of writings had the assassination of six million. Another evasive answer: "The communists, the number of victims in Romania is exaggerated, the figures might not be correct about the fascist rebellion, answered that it had not been a lion, but a coup d'état. But the victims? That was a conclusion... In Bucharest there is a history of the Jewish people in Romania, containing under the names, terrifying photos, he like to visit it in order to facts? There is no time for this."

"Whoever finances this literature" similar to the one that way, in the sphere of ideas, Bucharest human slaughterhouse, Iași massacre and, generally, concentration camps such as... And who is interested in such infamous pulp aimed at the hotbeds of conflicts and violence in Romania just now — during the elections which are anyway a tense period?

From "România liberă", no. 1990

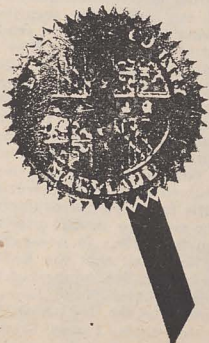
Baltimore County Executive

Executive Citation

Dr. Moshe Rosen

in grateful recognition of your outstanding and faithful service to your fellow citizens, especially as Chief Rabbi of Romania for more than four decades. Your exceptional concern for others has earned you the well-deserved title, "The Savior of Romanian Jewry," and your dedication and caring service are deeply appreciated.

Given under my hand and the Great Seal of Baltimore County this twenty-eighth day of February, in the year one thousand, nine hundred and ninety.

Dennis F. Rasmussen
Dennis F. Rasmussen
County Executive

B'NAI AKIBA

Within the Bucharest Jewish Community, a few days ago, the "B'NAI AKIBA" organization of the Zionist-religious Jewish youth was set up.

There participated His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, eng. Theodor Blumenfeld, secretary general of the Federation of Jewish Communities in Romania, Dr. Alfred Hărlăoanu, president of the Bucharest Jewish Community, and professor Haim Riemer, editor-in-chief

of our journal.

His Eminence Chief Rabbi Rosen spoke to the young people who had gathered about the person of the great Rabbi Akiba and the aims of the youth organization "Akiba's Sons".

A provisional committee of its members are Robert Bruma, Mina Magdalen, Traian Asandru, and tricia Schwartz, Iulian Asandru.

צייטשריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנט

דערשיינט צוויי מאל אין חודש • 1.5.1990 • בוקארע

הרב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען שליט"א

„שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה“ (ישעיה ס"י)

אויסצוגן פון דער דרשה געהאלטן אין בוקארעשטער כאָראל-טעמפל, צו יום העצמאות

א נישט-ייד, אט א די דערשיינונג, געוויס יעדעס פאלק לוב זיין לאנד. מיר, אבער, עס פארלירן, צוויי מיליארד יאר האבן מיר נעך נאך דער לאנד. מיר האבן עס באווייזן מיט פון דער נאכט, ביי חצות, האבן מתפלל וואס לעבן זיך אויס א נאומאל לעבן, קענען נישט פאשפאן אזוי ווי ער.

עס איז נישט ווידערגעבירן געווארן נאר פאר, נאר א בלינדער וואס האט פארלירן די און האט זי אין א צייט ארום צוריקגענומען פאשפאן וואס עס הייסט אזוינס ליכט. די אמי וואס לעבן זיך אויס א נאומאל לעבן, קענען נישט פאשפאן אזוי ווי ער.

עס איז נישט ווידערגעבירן געווארן נאר פאר, נאר א בלינדער וואס האט פארלירן די און האט זי אין א צייט ארום צוריקגענומען פאשפאן וואס עס הייסט אזוינס ליכט. די אמי וואס לעבן זיך אויס א נאומאל לעבן, קענען נישט פאשפאן אזוי ווי ער.

נעלויבט זאל זיין דער רבנו של-עולם ווי האט אונדז געבענישט מיט דער האזיק'ן לאמיר אים לויבן און זיך פרייען מיט דער עזי הקודש, די פעסטונג פון דוד מלך יש-אם אסכחך ירושלים, תשבה ימינו! — איר וועל דיר פארנישט ירושלים, זאל פאר ווערן מיין רעכטע האנט (תהלים קל"ז).

כן יהי רצון!

האָלאָקאָסט — די טאַטאַלע פאַרברענונג

אויסצוגן פון דער דרשה געהאלטן צו יום-השואה 1990 אין בוקארעשטער כאָראל-טעמפל

די ביינער האבן זיך צונויפגעקעמט איינער צום אנדערן: פלייש איז אנגעוואקסן אויף זיין, און הויט האט באוואקסן דאס פלייש, און אט האבן זיי זיך אויפגעהויבן, גלייך זיין וואלטן זיך דער-וועקט, ס'איז אבער נאך צו פריי ווייל דאס וויכטיג-קעך באשטימט נישט אין דעם, ווייל אין זיין און נאך נישט אויפגעקעמט דער נויט, „והיה אין בהם“. זאגט דער נביא: „מאיבער רוחות באי הויה ופחי בהרגוים האלה“, פון די פיר ווינטן קום, די אטעם, און הויך אריין אין די האזיקע הרגוים אז זיי זאלן לעבעדיק ווערן. דאס קלינגט ווי א רוח פון א קול-שופר פון דעם ווידער געבורט פון א נאנץ פאלק פון א רויזן טאל פון געוויין. און דער אומבאזיגליכער נויט, וועלכער האט שטענדיק אפגעוואקסן פון די טיראנען, מאכט לעבעדיק א נייע ארמיי, מיט אומגלייכע קעמפערס וועלכע קענען זיך אום אין הייליקן לאנד און בויען עס ווידער אויף.

.. זאלן מיר, אלזא, געדענקען, און נישט לאזן די מענטשן פארשטעלן דאס איינפלייטליכע דאס געוויסן פון די פעלקער. האָלאָקאָסט — לאַמיר דורכפירן אן אנדער מין, „טאטאלע פארברענונג“, און פארברענען פון דעם שלעכטן, פון אלץ וואס איז פארברענען, ווען, פאר אנדערע אויגן, וואגן די כוחות פון שלעכטס און פארברענען, פון גענא-ציר, אויפגעוויבן דעם קאפ, און אויספירן אנטוויקלונג און שרייבן און די צייטונגען און די יידן זענען אנט-ברויט, און מיר זענען טיילוואגס — סארן מיר נישט שווייגן. ווען און בומאדעלעס — פארש-פרייטן טאטא מיט זיין פרוי, וועלכע זענען ערשט געקומען פון אסעריקע, פאפאליטען מיט שמועזיקע לינגס קענען אונדז, פאפאליטען און וועלכע ס'ווערט אויפגיין געפערדיקט די מעאריע און, פון אברהם אבינו און און ביז צו סטאנדענדיגן זענען די יידן געווען פון א וואס פון אלעם שלעכטן אויף דער וועלט. ווען מען רופט צו א נייעם גענאציר, שווארץ אויף ווייז, און צייטונגען און אין אפמאכטען, סארן מיר נישט איבערגעדן דעם פאטאלן פעלער פון צוריק מיט 50 יאר.

זאלן מיר אויפהויבן אונדער קול קעגן די שונאים פון דעם גענענישן פאלק (ווייל זיי די פאשיסטיס האבן געבראכט נאך אומגליקן אין די יארן 1940-44).

אין 1990 נעפינט זיך רומעניש אויפן וועג פון דעמאקראטיע און פראגרעס און דאס יידישע פאלק פון דער נאדער וועלט בויעט אין אחרות, אריי-פראג.

יא, געדלייזונג, יא, דארטן, אין ירושלים, האט מען טאקע געפינען די געדלייזונג — און פון שבת ציין — פון דעם צוריקקער פון דעם יידישן פאלק, וואס איז צעזיט און צעשפרייט אין אלע פער עקן וועלט, דער צוריקקער מין ציין, וואס פארעכענעט נישט אונדער פריערדיקן אידישקייט פון „אברהם תקותנו“ — פארלירן אין אונדער האפענונג, און וואס ווערט פארזונדלעט אין א לויב-הימן וואס זינט ארום פון אונדער הערצער, התקוה.

ער לא אברהם תקותנו. אונדער האפענונג איז נישט מין פארלירענע. האָלאָקאָסט? ניין. רעס אחרון יהודה זנס אחרית תקותנו. נאך מיט דעם לעצטן יד וועט זיך געלויבן אונדער האפענונג. ניין, ס'איז נישט געווען מין האלא. מיר די אויסגערעכענטע ביינער זענען ווי דערעבורן געווארן. עס ישראל ישראל חי!

„בני-עקיבא“

און פראג. חיים רוער, הויפט-דראקטאר פון אונדער, „בני-עקיבא“. כבוד הרב הראשי שליטא האט געזעט פאר די פארמאליטעט וועגן דער רויטער-פער-געזעלשאפט פון רבי עקיבא, און וועגן די צייל פון דער יוגנטלעכער ארגאניזאציע, ס'איז ארגאניזירט געווארן א צייטווייליקער קאמיטעט אין באשאד פון ארבעט ברייטאמ, זשאטמייא מאנ-דאלען, טראיאן מאנדאלען, פארטריציא שווארץ און זוליאן אשכאן.

... פלאמען פיער אן א צאל. א נעשיכטע, א פלייטונג יאריקע נעשיכטע אין וועלכער ס'האבן געפאקטעט די פלאמען פון שנהא און פארניכ-טונג, אלע, פון נביכרנער און, דער טראיאן פון דעם אנטוישן בכל און דער אונטערזינער פון דעם בית-ראשון פון ירושלים, און ביז צו היטלערן, דער באשעפאס פון די אויטווינער פארניכטונג-אוינונג, אלע האבן זיי געהאט דעם וועלכן צוועק: האלאקאסט — די טאטאלע פארברענונג. אלעס זאל פארברענט ווערן. סע זאל נארינישט בלייבן פון דער לערע אין פון ווערע ווארט-טער-געס. געדלייזונג, די פאן פון דער תורה מיט אירע נביאישע לאזונגען וואס פערדיקן ליבשאפט און שלום, האלמאנע און שאפונג, האבן אומבאזיגלעט געדארפט אינגאנצן פארניכטעט ווערן, ס'זאל נאר-נישט פארבלייבן, נישט פון די אחריות פון דעם מוסאיש, נישט די לעבעדיקע גופים פון ווערע ווארט-טערנער.

... און דער נביא יחזקאל, אין זיין חזון, וועלכן מיר האבן געלייזט אין דער תפילה פון שבת חול-המועד פסח, זעט דאס אויספירן זיך פון אט א דעם שווערליכען טיילוואגס ציין, הויה עלי די ה' ויניחני בתוך הבקעה" און די האנט פון נאט איז דארט געווען אויף מיר — אין האט מיר אראפגעלאזט אין מיט דעם טאל. און אין דעם דאזיקן טאל פון געוויין און טרויער, איז נע-ווען פול, מיט טרויערע, טרויערע ביינער, אזוי ארום און ווער עס קומט זיך צו צו זיין קען אויסרופן ווי יחזקאל: „בשן עצמותינו, ענבה תקותנו, נגזרנו לנו“. פארטרויעטע זענען אונדערע בינער, פארלירן און און-דער האפענונג, פארשיטטן זענען מיר, דור און, דור אויס, זענען דערשינען די תלוינים פונעם נישט. צי דער האט געהייסן טיטוס, מיט זיין, סא-מאלן „אברעניגן“ פון דעם בית-שני פון ירוש-לים, צי טארקעמאדא, דער איינוווינער מיט זינגענדיקע שווערע, צי כמעטליכע פארברענען יידישע מאן, וואס האט פארברענט אומגעלייכע יידישע תהילות און אראהיגע, אין יאר 1648, אדער היטלער דורך זיין שווערליכען פארברענען פון זעס מיליאן מענטשעלע וועגנס — אלע האבן זיי געוואלט האָלא — (אין נרוכיש — אינגאנצן טאטאלע) האוסט — פארברענונג.

יאר איין, יאר אויס, יאר אהל ישראל יבכו את השפה! — די נאנצע מהלך פון ישראל וויינט אין דעם טאג פון פארברענונג (ויקרא י', ו).

יאר איין, יאר אויס, דערמאנען מיר, די אחרית הילילה, מיר וואס האבן איבערגעלעבט (און די יידן לעבן נישט. זיי לעבן נאר איבער) דערמאנען מיר זיין, די קדושים המסורים, אונדערע מאר-טייערע, אויף דעם שוועל פון די אווונג האבן זיי אויסגעשיינט ווער אמונה אין דער אייניקייט פון דעם בורא עולם און פון דער ציורה דורך דעם „שם ישראל“, וועלכער הילכט אזוי איבער דורות, און וועלכער האלט אויף אונדער גלויבן, אז אויף להכעיס און די מערדערס און די ענקערס, וועט די „געדלייזונג“ נישט זיין מין אנטגלייכע, און דער חייב פון פארברענען, וועט נישט זיין מין טאטאלער, און אין מין שוים שווערד אין נישט שארף, מין שום פאלאס אין נישט אזוי בענג-דליק, אז זיי זאלן קענען, פארניכטן די אידעע, דעם נישט.

ווייל, און וואווי ענדוקס, יחזקאל זיין נביאות, אצינד נאך צוויי אן האלב טויזנט יאר.

דאָס אָפּמערקן פון יום השואה אין בוקארעשט

מ. געברייט, דעם פארטייזענען מארש, פון די און, כלל העם כולו. דער עולם איז געווען באאיינדרוקט פון דעם אויסווייזער קראפט פון יידישן פאלק, און זיין ווילן איבערצולעבן אלע דרייזונג זינט יארטויזנטער, דאס אל איבערגעגעבן געווארן דעם עולם דורך דעם גענעם קאנצענטר פון די יוגנטלעכע דער תפילה איז אפגעפרייט געווארן דורך די פון דעם טעמפל.

כבוד הרב הראשי שליט'א האט געהא דרשה, אויסצוגן פון דער דרשה האבן פובליקירט אין דעם נומער פון דער צייטשריפט.

די פייערלעכקייט פון יום העצמאות אין אונדזער קהילה

כבוד הרב הראשי האט געהאלטן אן איינער פולע דרשה, אויסצוגן פובליקירן מיר אין און צייטשריפט.

די חזנים פון דעם טעמפל האבן אפגערייט תפילות און דאס לאר, „שירה וימרה“ האט געשעלט א שיינעם פראגראם אויף יידישע און ברעישע לידער. דער שוויט אלעזר גלאזן געבליבן שופר. כבוד הרב נרויסן טאג, און ס אפגעלייזט דאס ליד „לשנה הבאה שלום“. די פירלעכקייט האט זיך פארענדיקט נאציאנאל הימן פון ישראל, „התקוה“, און אן אטמאספער פון גרויסן גענוגזאמ, דער עולם זיך ארומגענומען אין א ריזן, אן די קלאנגען פון חבה גליה, מאניפעסטירט די קלאנגען פון ליבשאפט צו דעם אלט-נייעם פון אונדער פאלק, וואס האט צוריקגעוויינט אומפאגעניגט אין אונדערע יארן.

פאר אונדערע אויגן געשעט דער נס-צום 42סטן מאל פיערן מיר דאס געשעעניש. אויך מיר האבן א פלאץ אונטער דער דער ווי מיר הענגען נישט אפ פון דעם רחמנות פון אייניקע, און נישט פון דער שנהא פון אנדערע, און אין וועלכן מיר שאפן זיך אונדער איינעם גורל.

מיר האבן באצאלט א שווערן בלוטיקן פרייז. מיט טרערן און טרויער זינט יאר-טויזנטער. אבער אונדער אומבאזיגלעכע בענקעניש צו ציין און ירושלים, זענען נישט געווען גענוג.

ס'האט געדארפט קומען די שוואה. זעס מיליאן יידן האבן געדארפט באצאלן מיט זייערע לעבנס. מיט זייערע קערפערס פארברענטע אין די אווונגס, ס'האט געדארפט קומען אין פנים אריין, מיר, כדורי נחונג, מיר האבן געדארפט ברענגען דעם העכסטן קרבן, בכדי סוף כל-סוף, זאל דער געוויסן פון דער מענטשליכע אויפגעטוישט ווערן און מיר זאלן צוריקקאממען דאס לאנד, וועמענס גרויס איז קלענער פון די זעס מיליאן קדרים, ווען מען זאל זי אויסשטעלן איינער לעבן צווייטן. אויטווייז האט געשאפן מדינת ישראל. שוין צו גרויס געווען די בושה פון די מלוכה מענער ווי זאלן אונדז קענען קומן אין פנים אריין, מיר, די שארית-הפלטה פון ישראל, לעבן נאך, און איינפאך אונדער עקזיסטענץ אין א שווערער פארזונדע פאר די וואס האבן מיט קיין פרייער נישט געוויינט, ווען דער שרעקלעכסטער גענאציר פון דער געשיכטע איז אפגעטאן געווארן.

היינט, נאך 42 יאר, איז ישראל א ווירטועלע וואס ענטגט נישט מער אפ פון אנדערע. אומזיסט ווילן אייניקע מאכן פארנעם דעם האלאקאסט אומזיסט, ווייל מיר ענענען שוין נישט אפ פון אנדערע און שטימען זיי נישט צו פארפונג. ישראל לעבט א שטערקע אויס א ברודערלעכע האנט אלעם שטעט פאר א פירלעכע און הארמא-נישט צוואנגעלעכע.

מיר פרייען זיך מיט אונדער ישראל, ווי קיינער קען זיך דאס נישט פארשטעלן. אלץ האב אטמאל געעבן צו פארשטיין מיינעם א מיטשפערעכער.

אין אוונט פון 27סטן אפריל ד.ה. האבן א גרויסע צאל יידן זיך פארמאכט אין א בוקארעשטער כאָראל-טעמפל בכדי אוינעם מיט אנדערע יידישע קהי-לות פון ישראל און פון די תפוצות בארער דעם אנדערע פון די קדושים פון דער שוואה.

ס'האט זיך באטייליקט זיין עקסצעלענע ח' צבי מואל, דער אמבאסאדאר פון ישראל אין בוקא-רעשט, דער מיטגלידער פון דער אמבאסאדע, דער כאר „שירה וימרה“ האט אויסגעפירט א פראגראם פון יידישע און העברעישע לידער, לידער פון צער, דראמאטיש און האפענונג. עס ברענט, פון

דאנערשטיק דעם 26סטן אפריל ד.ה. איז אין בוקארעשט פארגעקומען דאס אפמערקן פון יום העצמאות של מדינת ישראל.

אין כאָראל-טעמפל זענען אנוועזענע געווען א גרויסע צאל מיטגלידער פון אונדער קהילה. ס'האבן זיך באטייליקט פיל איינגעלאדענע: ח' זש. וואל-קאן וואוילעסן, וויצע פרעמיער-מיניסטער, זיין עקסעלענץ צבי מואל, דער אמבאסאדאר פון מדינת ישראל און פארנעם מיט דער פרוי און מיטגלידער פון דער אמבאסאדע, פארשטייערס פון דעם פאטריאך פון דער רומענישער ארטאדאקס-טישער מידע, פאמאטיס.

ביים אפנעם ארון-קודש האט כבוד הרב הראשי שליט'א מתפלל געווען פאר דעם עה"ל. דערנאך האט מען געמאלט א אל מלא רחמים פאר די וואס האבן זיך געאפפערט פאר דער פארטייטיקייט פון מדינת ישראל.

הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן

שוואה - קרבן עולה

העצמות התקברו אחת לשניה, הועלה עליהן בשר ונקרם עליהן עור. הנה הן עלו, כאילו התעוררו, אבל זה מוקדם מדי, אבל לא זה חשוב, ורוח אין בהם. הרוח עוד אין בהן, מאריב רוחות באי הרוח ופחי בהרונים האלה ויחיו" אפשר לשמוע את קריאת שופר תחת עץ שלם בעמק בבא ענני ונורא. והרוח ההוא, הבלתי מנוצח, שלעג תמיד לכל עריצים, הרוח פותח כפרים, מעניק חיים חדשים לעצב חדש עם אנשי צבא. לאין ספור שישיבים לארצם הקודש ובונים אותה מחדש.

... אם כן נזכור. כל ניתן לאנשים לשכות. שנועז את מצפון האנושות. הולקוסט שנמסר בזה "קרבן עולה" מסוג אחר שנהרג את הרע, את העול.

כשתחת עינינו, הרע, כוחות הפשע, של ה"י" ינוסיד, מעיזים להרים את הראש, לרבר שוב, לכתוב בעתונות שהיהודים הם האנטימקריסט, שאני חנו השטן, אל לנו להחריש. בזמן שבבוקרשט, מר טאטו ואשתו, שאך באו מאמריקת, מפיצים כתבי-פלטטר עם שקרים מנובלים, בהם מחיים מ"ח" דש את הטיאוריה ש"מאברם" עד "קסינגר", היהודים היו תמיד טיבת כל העולות. בזמן שיש כאלה שקוראים מחדש לג'ינוסיד, שחור על גבי לבן, בעתונים ובכתבי פלסטר, אל לנו לחזור על השניה הגדולה מלפני המשיח שנה.

שנקרא בפני אויבי העם הרומני (כי הם הפאשיסטים) מים הביאו את השואה על העם הזה) 1990 כבר אי אפשר לחזור על מה שקרה ב-1944-1940.

ב-1990, רומניה נמצאת בדרך דרומוקרטיה ופרו-גרם והעם היהודי בכל התבל מאוחד ובונה את ארץ ישראל, ממנה אף איש ושם דבר לא יזוז אותו יותר. כן - אנדרלוונג - הפתרון הסופי.

פה החוטא אומר את האמת. שם בירושלים נמ-צא סוף סוף הפתרון הסופי - זה של שיבת ציון - השיבה שלנו של העם היהודי שהוא נמצא בכל ארבע הרוחות, בכל ירכי הארץ, השיבה לציון, בה אנו מכחישים את קריאתנו פאז אברה תקותנו עם שירת הלל שנובע מלכותינו לכתוב כולנו עוד לא אברה תקותנו. תקותנו לא אברה. שואה? לא. רק עם אחרון היהודי גם אחרית תקותנו. לא. זה לא היה עולה. אנחנו העצמות היבשות קמנו לתחייה. עם ישראל חי!

(קטעים מהדרשה ליום השואה תש"נ, בבית הכנסת הקרלי בוקרשט)

... להבות בלי מספר. היסטוריה חרורה במשך אלפי שנים על ידי להבות איכה והרס. לכולם, החל מנבוכדנצר, עריץ בכל ששרף את הבית הראשון ועד היטלר, אב תנורי ההשמדה מאוישוויץ, לכולם היתה אותה המטרה: שואה - לעשות קרבן עולה את העם היהודי.

שהכל יעלה באש. שכולם לא יישאר מהתורה ומנושאים. אנדרלוונג הפתרון הסופי. הרגל הזה של התורה עם נבואותיהם המבשרות אהבה ושלוש, המוניה וצורה, צריך היה להחרב, כולו, שלא יישאר כלום, לא מהאזניות של הכנאות וגם לא מעצמות נושאים.

... והנביא יחזקאל בחזונו שקראנו בשבת של פסח, הוזה את קיום המטרה השטנית האיומה הזאת: "היתה עלי יד ה' ויניחני בתוך הבקעה". רבות, רבות היו העצמות, יבשות קמרו, ככה שמי שרואה אותן יכול להגיד יחד עם יחזקאל: "ובשו עצמותינו, אברה תקותנו נגורנו לנו". מיד לדור עברו התלנים הפירומנים של הרוח, לא חשוב אם קראו לו מיטום עם שריפת הבית השני בירושלים, או טורקומדה, ראש האי-קוויזיציה עם האויטו-דא-פיאם שכן, או ההטמן המלניצקי, ששרף קהילות יהודיות לאין ספור באו-קראינה בשנת ת"ח, או היטלר עם שריפתו החיי-תית של מיליוני יצירי אנוש, כולם רצו הול-ביו-נית לגמרי קורסט ביונית שריפה זאת אומרת שואה, קרבן עולה.

מדי שנה לשנה הינו בבחינת, כל בית ישראל יבכו את השרפה (ויקרא י, ו).

מדי שנה לשנה, השרדים, (היהודים אינם חיים, היהודים רק שורדים), אנחנו מזכירים אותם את הקדושים הקדומים שלנו. על סף התנורים ועמו את אמונתם ביהודי הכורא ושל הבריאה על ידי ה"שמי ישראל" שעבר אלפי שנים של מסירות נפש על מרש השם מיוחד במינו, את אמונתם שבניגוד לתלנים ואף על פי כן, ולמרות רצונם הפתרון לא יהיה סופי. "קרבן עולה" לא יהיה לגמרי ולא יהיה שלם כי אין הרב כל כך חדה וגם לא להבה שתוכל לאכל, להרוס רעיון להרוס את הרוח. כי הנה האיר מסיים יחזקאל את חזונו, זה אל-פיים וחצי שנה.

את ירושלים וגילו בה כל אהביה

"ביארתי פעם לאיש שחי לא-יהודי את התופעה הזאת: "רואי כל עם אותה את ארצו. אבל אנחנו איב-דנוה פעם. אלפים שנה הלכנו עליה, ספרנו אותה בכל הצות הליה, התחננו לשמים בלי הפסק, בוקר וערב, לכל פוסת אובל בכל הג'."

"רק איש שנתעורר ואחרי זמן רבשוב את מאור עיניו, יכול להעריך באמת את האור. כל השאר, אלו שהיים חיים תקינים, אינם יכולים להעריך אותו כמותו."

נולדה מחדש לא רק הארץ. נהיו פורים רק לא המרכבות, אלא גם האנשים, העם היהודי הישיר את נבו. ה"ספילים" המותוים רעל הא'בה הלעגנית של האויבים, ספילאים את העולם בעבורתם היוצרת, על ידי הסמנת כהן עלו האנוניות היהודית לעיני כל העולם. על ידי פרסי נובל שמעבי את העם הקטן ותנפנץ הזה על רמה נכונה משל הרבה אחרים, על ידי המדע, התרבות והאומנות שפורחים בארץ המסמנות הזאת.

"מוני-הכל" שהיוו מטרה לעצם כלל אלה שרצו את רעתה, הם כיום נכורים שמונים כהחלטיות, באו-מי ובכנית, על נורלם נגד כל הסכנות. בדרך ה' הכל יכול שעשה לנו את הנס הזה! נרמסנו ונשטח בנהג של עיר חודש, מצודת דוד, נבנו ומירות ישראל. "אם אשכחך ירושלים, תשכח מינוי! תדבק לשוני לתחי אם לא אוכרלי את ירושלים על ראש שמחתי (תהלים קלז) שאלקים יהיה לעזרתנו!"

פסח תש"נ

מדרים לרונטא, בנכותות ההורים ומספר רב של חברי הקהילות. למען כל אלה שמקבלים מוע נשלחו לביתם מאכ-לום כשרים לפסח וארגנו מדרים, כל רבפין. כמו כן נשלח מזון לפסח ליהודים החיים במקומות בהם אין, קהילות יהודיות. הקהילות שלהן מסעדות כשר הבטיחו מזון לפסח גם לקהילות השכנות. אנחנו שמחים שיכולים לרשום הישגים כאלה גם בשנה הזאת וגם את הרצון שנאמר בסוף הסדר, "לשנה הבאה בירושלים".

הסדרות הנוער "בני עקיבא"

חיים רימר העורך של "כתב-העת". מרן הרב הראשי דובר אל הנוער שהשתתף על אישיות רבי עקיבא ועל מסורת ארגונו, "בני עקיבא". כונן ועד ומנו שמכיל את: דוברת ברוקמן ו'וסמינה מנדל, טראיאן מנדל, פטרויאס שוורץ וויליאן אשמן.

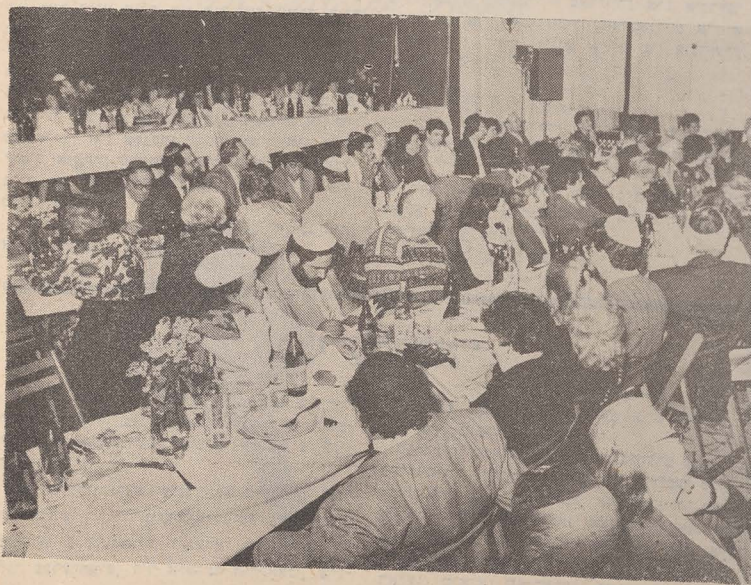
הנוער עינינו, אנו הונגים אותו שוב לא עם נדר. גם לנו סקום עני קהלים ברחמים של אלה שנו אנו ספילים את נורלנו

הנוער עינינו, אנו הונגים אותו שוב לא עם נדר. גם לנו סקום עני קהלים ברחמים של אלה שנו אנו ספילים את נורלנו

הנוער עינינו, אנו הונגים אותו שוב לא עם נדר. גם לנו סקום עני קהלים ברחמים של אלה שנו אנו ספילים את נורלנו

הנוער עינינו, אנו הונגים אותו שוב לא עם נדר. גם לנו סקום עני קהלים ברחמים של אלה שנו אנו ספילים את נורלנו

הנוער עינינו, אנו הונגים אותו שוב לא עם נדר. גם לנו סקום עני קהלים ברחמים של אלה שנו אנו ספילים את נורלנו

Seder colectiv la București

מרן ציבורי בבוקרשט